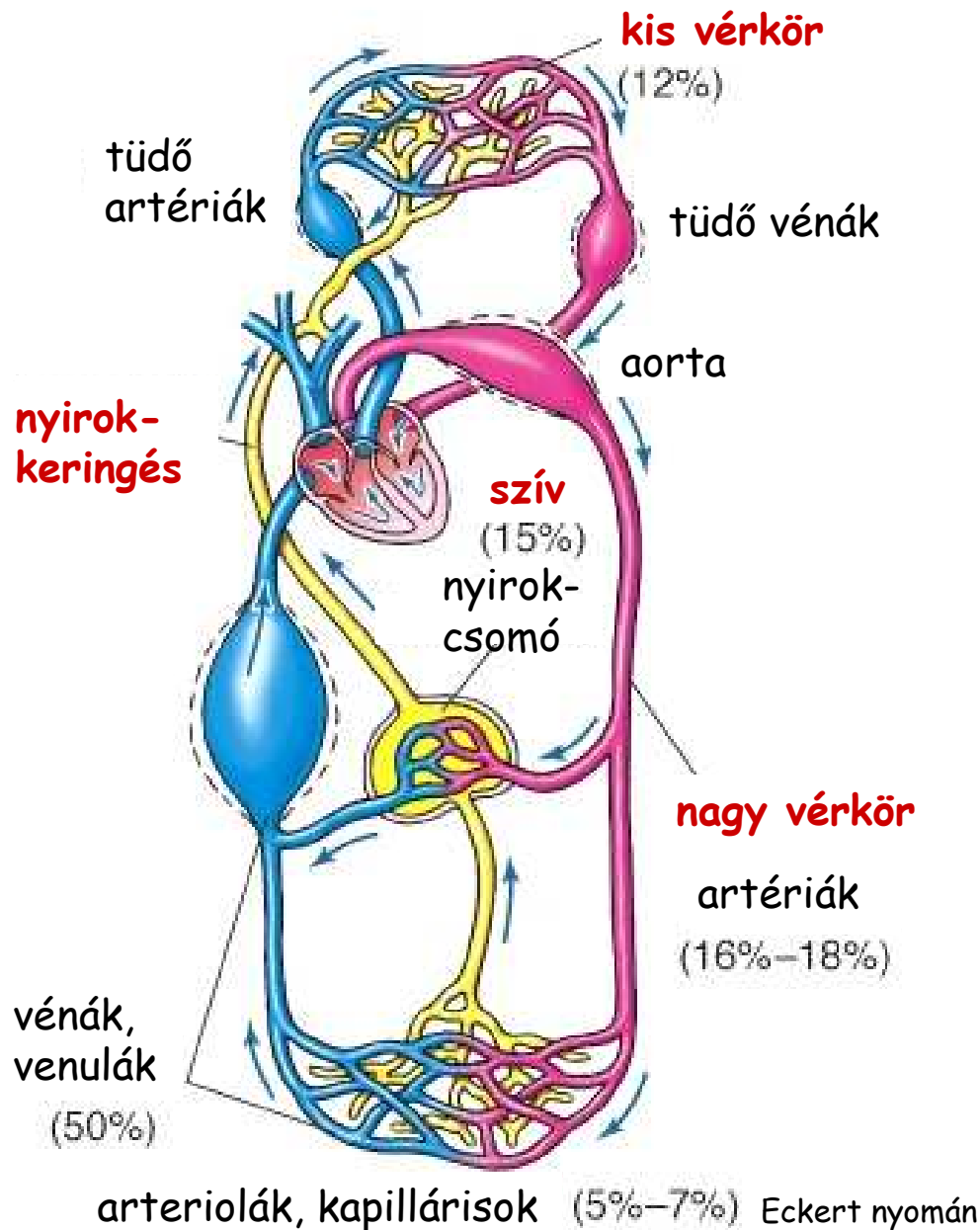
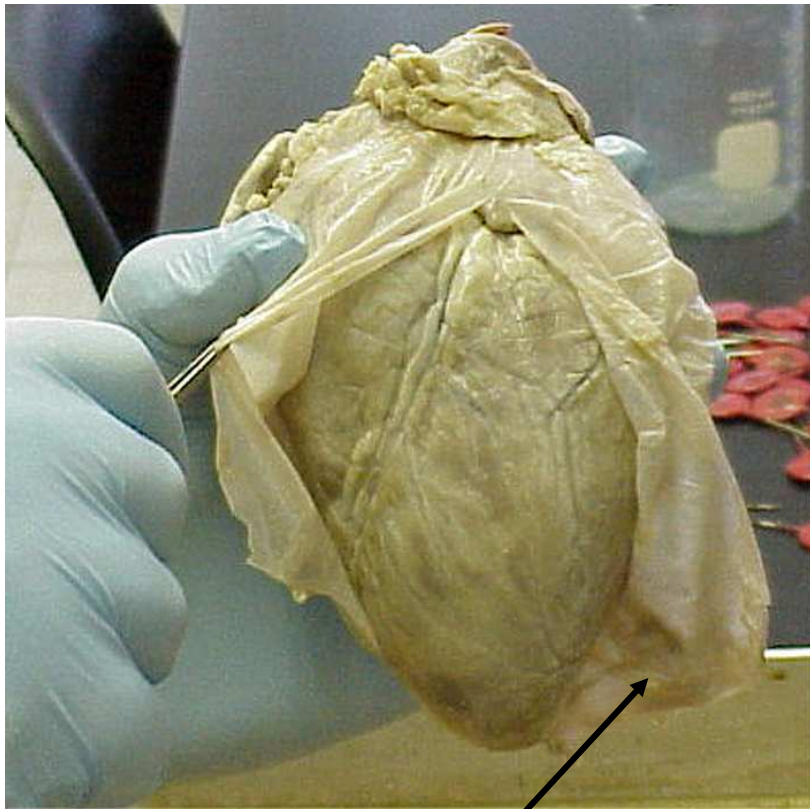

Az emlős keringési rendszer felépítése

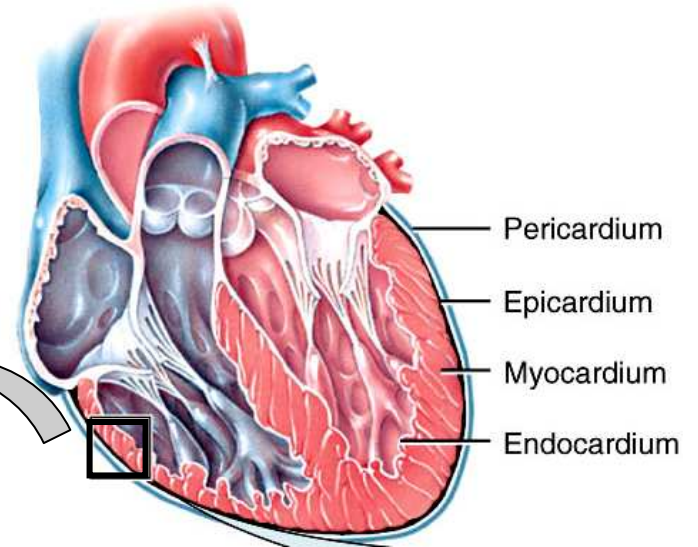

- zárt keringés: magas nyomás, gyors áramlás, gyors szabályozás (diffúzió nem lenne elég)
- két elkülönült vérkör
- fő pumpa: **szív**
- **arteriás rendszer**: elosztó és nyomás-kiegyenlítő
- **kapillárisok**: anyagcsere
- **vénás rendszer**: térfogati rezervoár (kapacitáserek)
- **nyirokrendszer**: immunsejtek, szövet közötti folyadék keringése

Az emberi szív felépítése

perikardium

endokardium

rostos perikardium

szerózus perikardium,
parietális réteg

koronária erek

perikardiális üreg

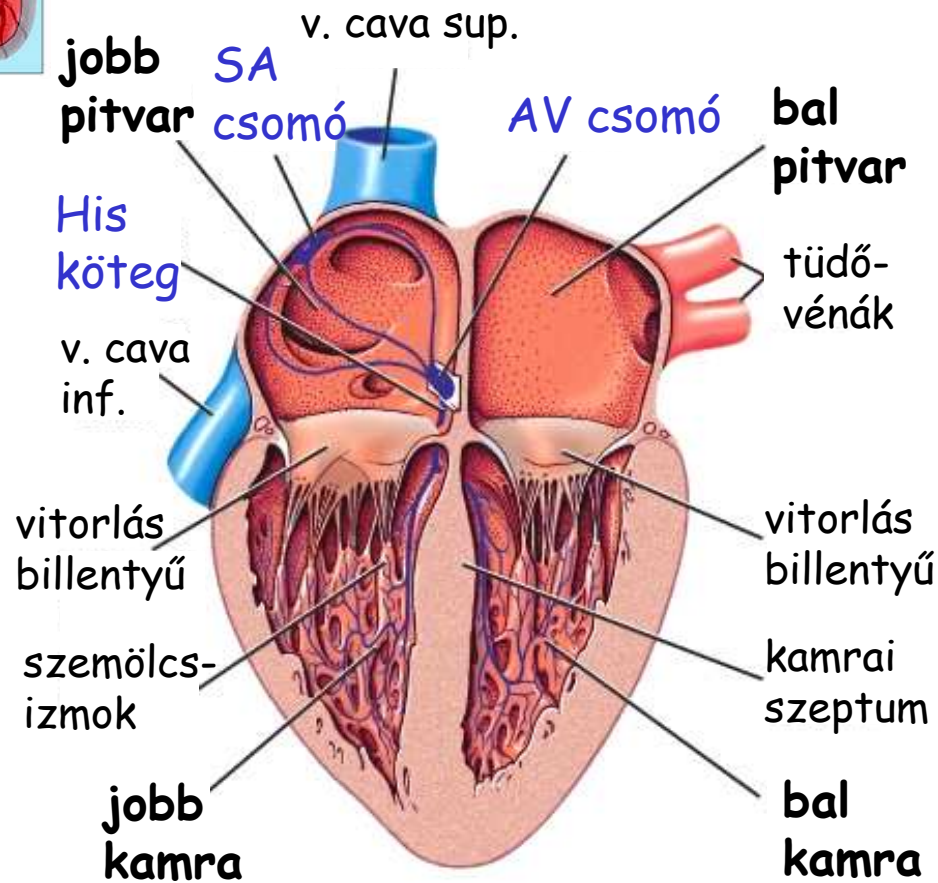
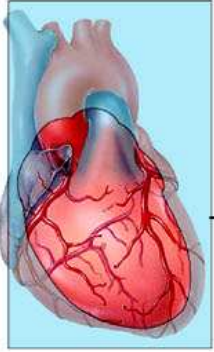
miokardium

epikardium

(szerózus perikardium,
zsigeri réteg)

Tortora nyomán

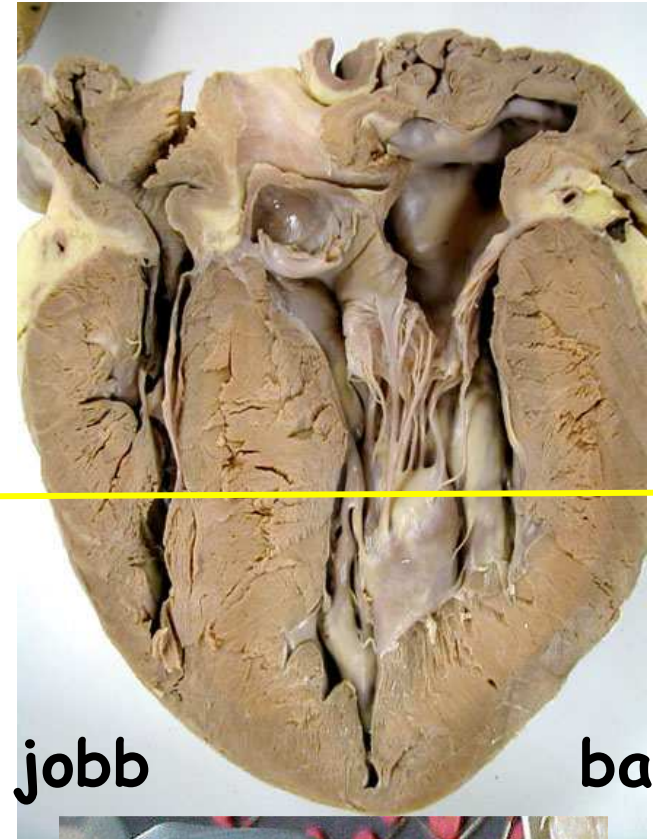
Az emberi szív felépítése

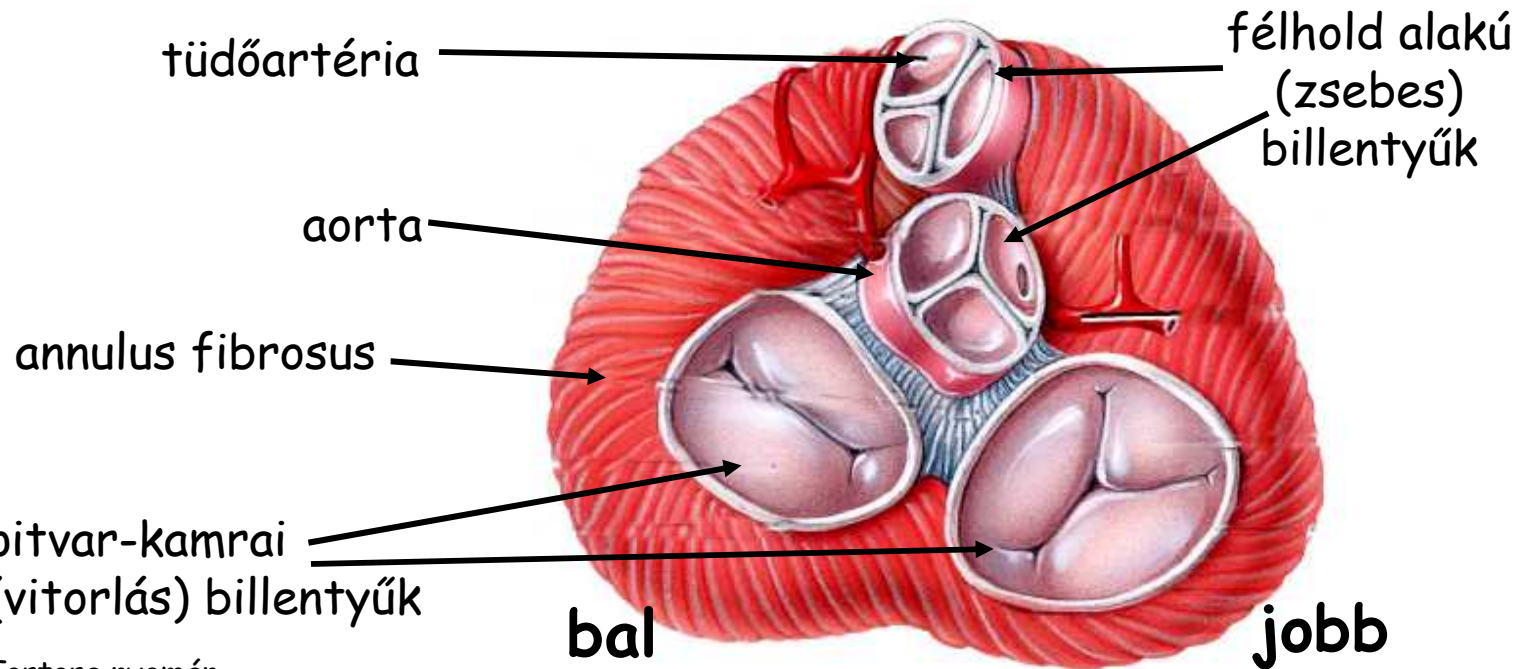
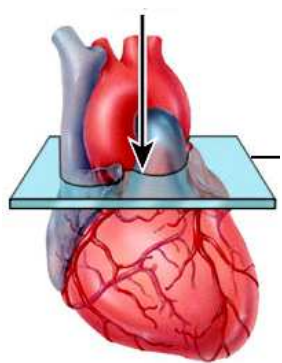
Eckert nyomán

SA csomó: szinusz csomó

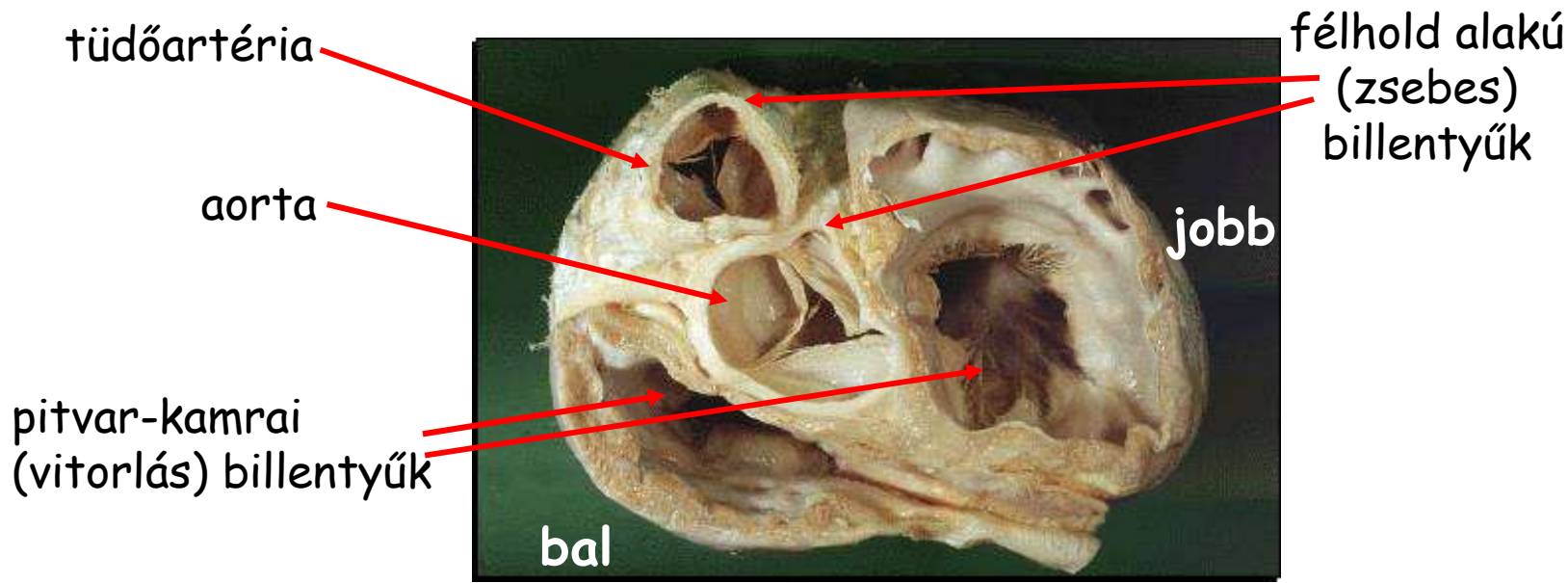
AV csomó: pitvar-kamrai csomó

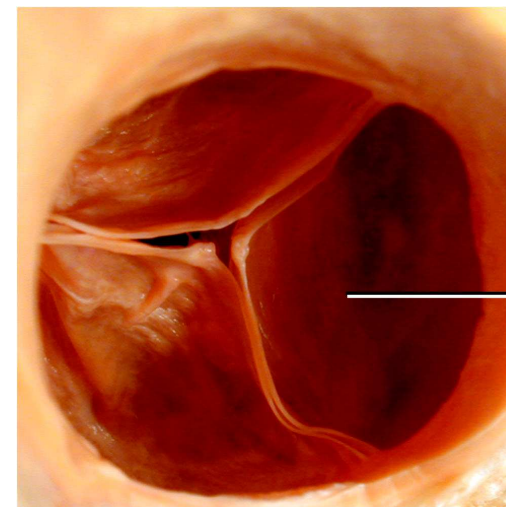
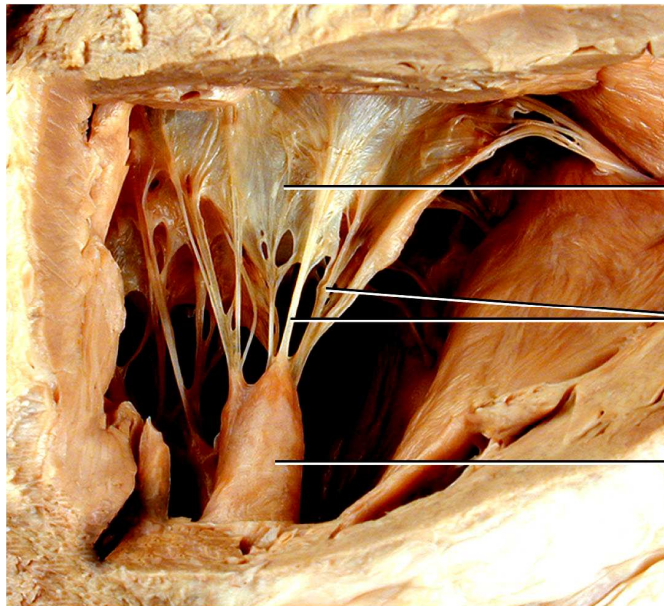
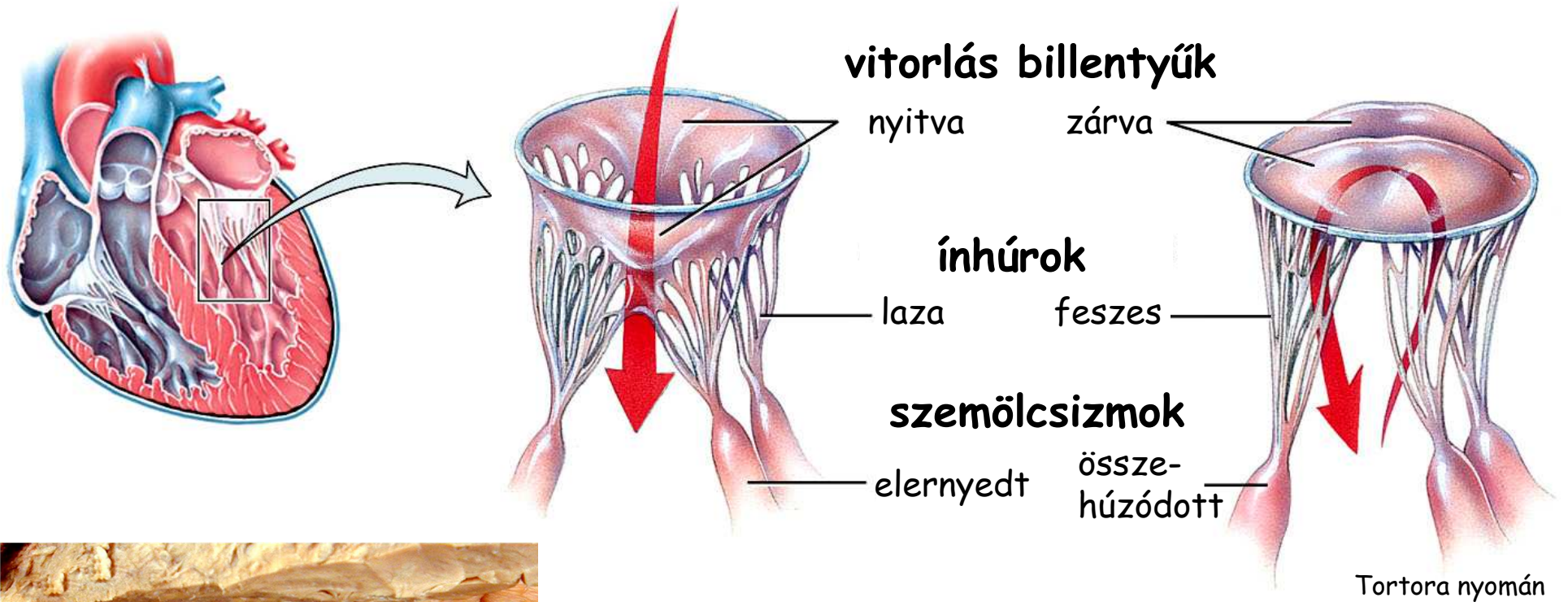
Az emberi szív felépítése

Tortora nyomán

Az emberi szív felépítése: a billentyűk

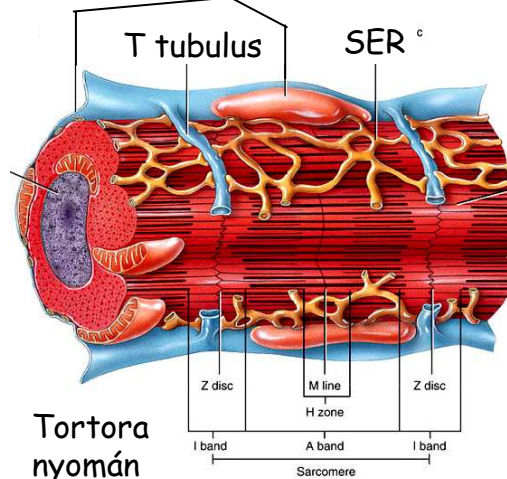
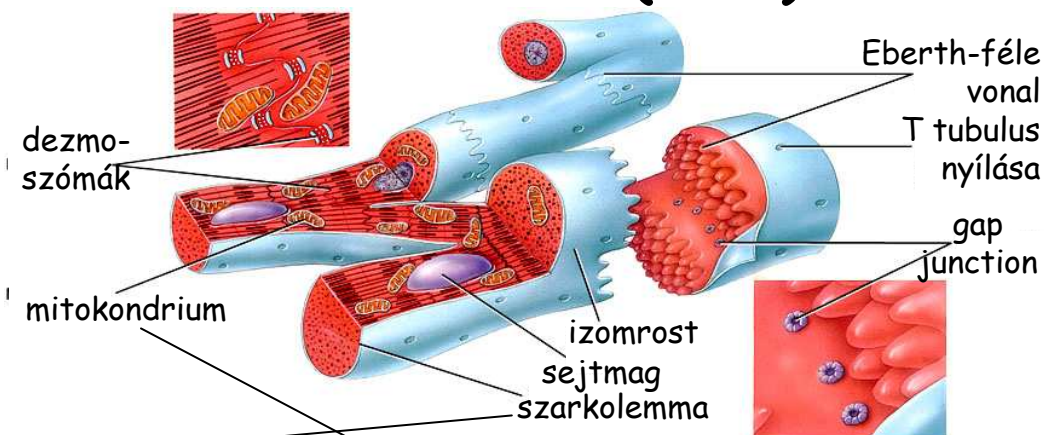

A szívizomszövet - a munkaizomrostok (ism.)

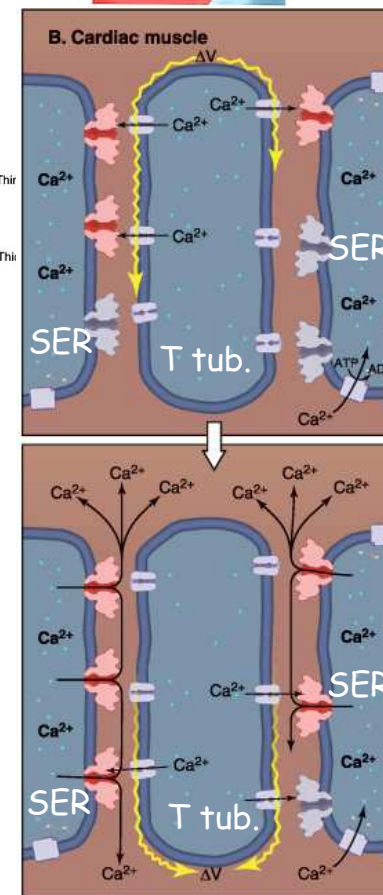
- egy sejtmagvú, "valódi" sejtek
- elektromos szinapszis = gap junction; funkcionális szincícium (pitvarok - kamrák!)
- SER kevésbé, T tubulus jobban fejlett, mint vázizomban
- pacemaker sejtekből kiinduló AP a munkaizomrost membránjára terjed
 T-tubulusokon feszültség-függő Ca^{2+} csatornák nyílnak

az extracelluláris térből beáramló Ca^{2+} indítja be a SER-ből történő Ca^{2+} kiáramlást

- Ca^{2+} eltávolítás: Ca^{2+} pumpa (SER); Na^+/Ca^{2+} antiport (sejtmembrán)
- az aktin/miozin kontrakció mechanizmusa a vázizomhoz hasonló

Tortora nyomán

A munkaizomrostok akciós potenciálja

- -90 mV nyugalmi membrán potenciál

(1) gyors depolarizáció: Na^+ beáramlás

(2) gyors repolarizáció: Cl^- be- és K^+ kiáramlás

(3) plató szakasz: Ca^{2+} beáramlás és K^+ kiáramlás egyensúlya

(4) repolarizáció: K^+ kiáramlás

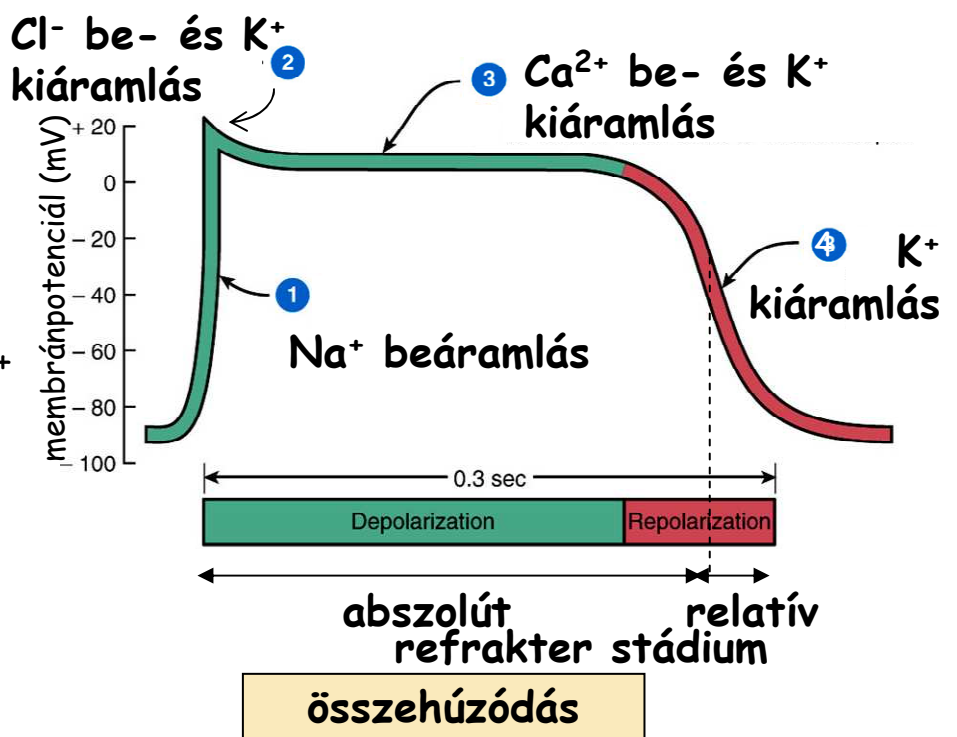
- elhúzódó refrakter stádium (~250 ms: abszolút refrakter stádium)

- a szívizomszövet nem tetanizálható

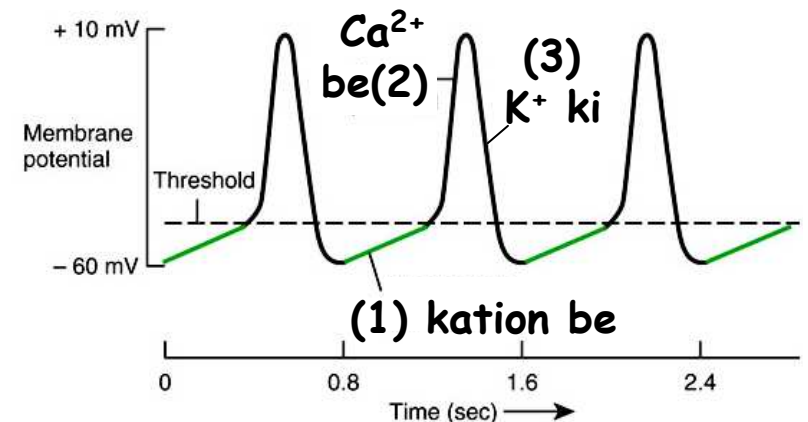
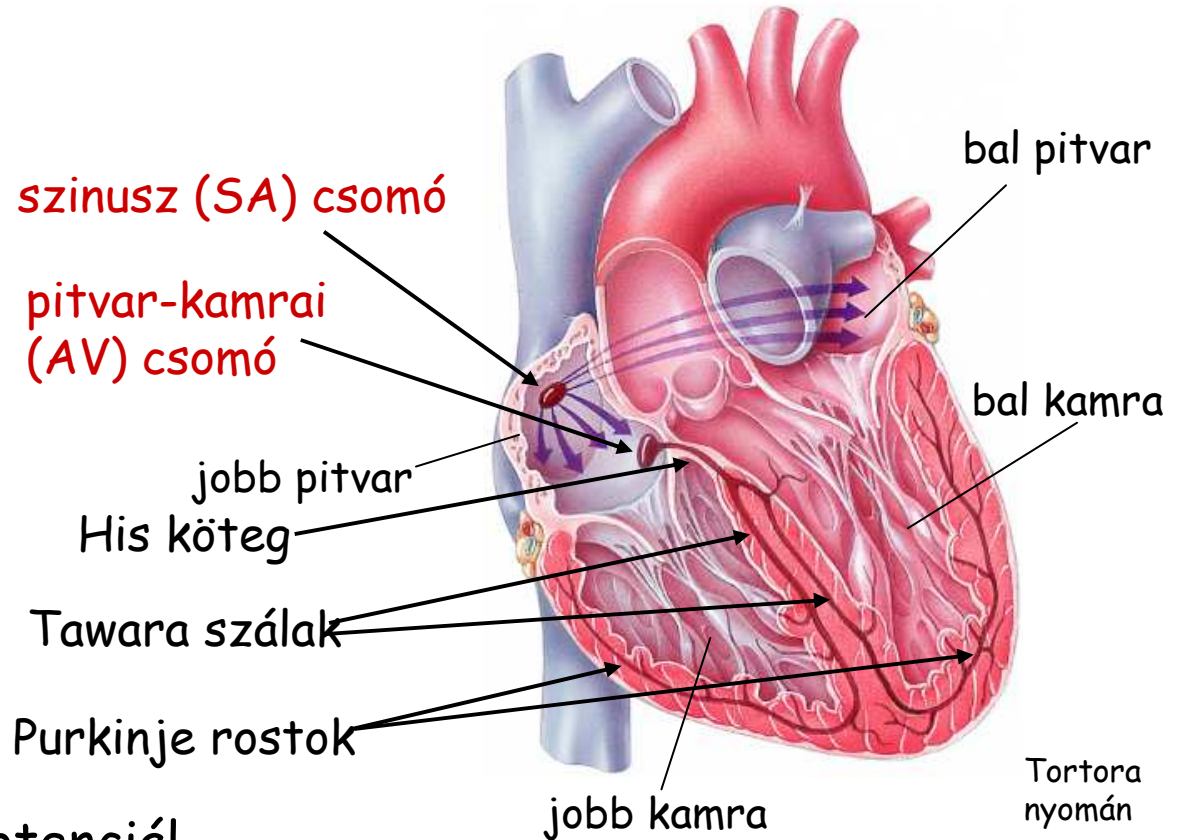
- gyors vezetési sebesség (0,3 - 1 m/s)

- az ingerületvezető rendszer (His-köteg, Tawara szál, Purkinje rostok) is így vezetnek (<4 m/s)

A pacemaker (ritmusgeneráló) sejtek

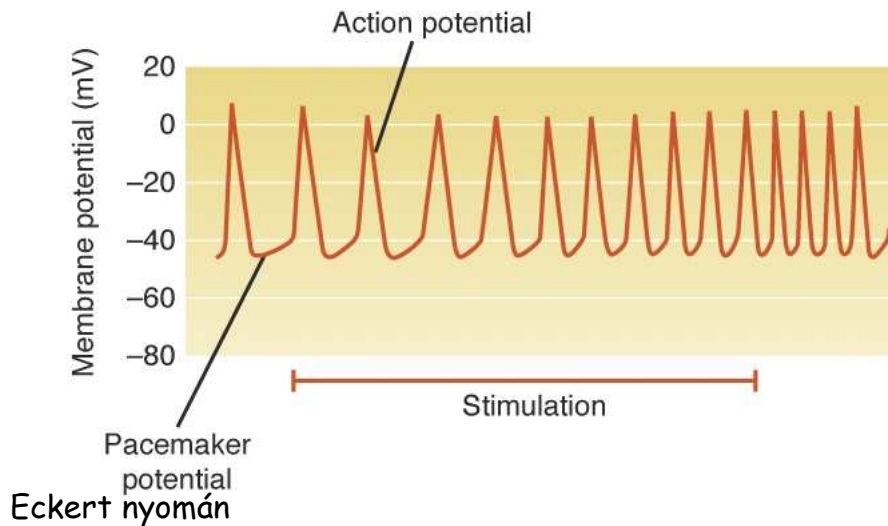
- módosult (nodális) szívizomszövet
  - ingerületképző és -vezető rendszer
  - SA és AV csomó:
    - spontán diasztólés depolarizáció: ritmusgenerálás
    - AP: ~ 100 ms
    - nincs nyugalmi membránpotenciál
- (1) I_f áram: szívárgási kation csatornák (prepotenciál / pacemaker potenciál)
  - (2) depolarizáció: Ca^{2+} beáramlás
  - (3) repolarizáció: K^+ kiáramlás
- lassú vezetési sebesség (0,02 - 0,1 m/s)

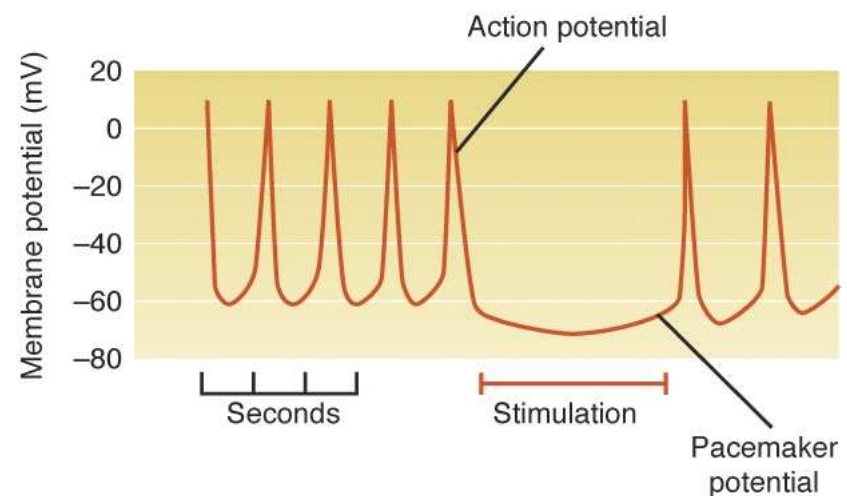

A pacemaker sejtek ritmusgenerálásának szabályozása

szimpatikus ingerlés

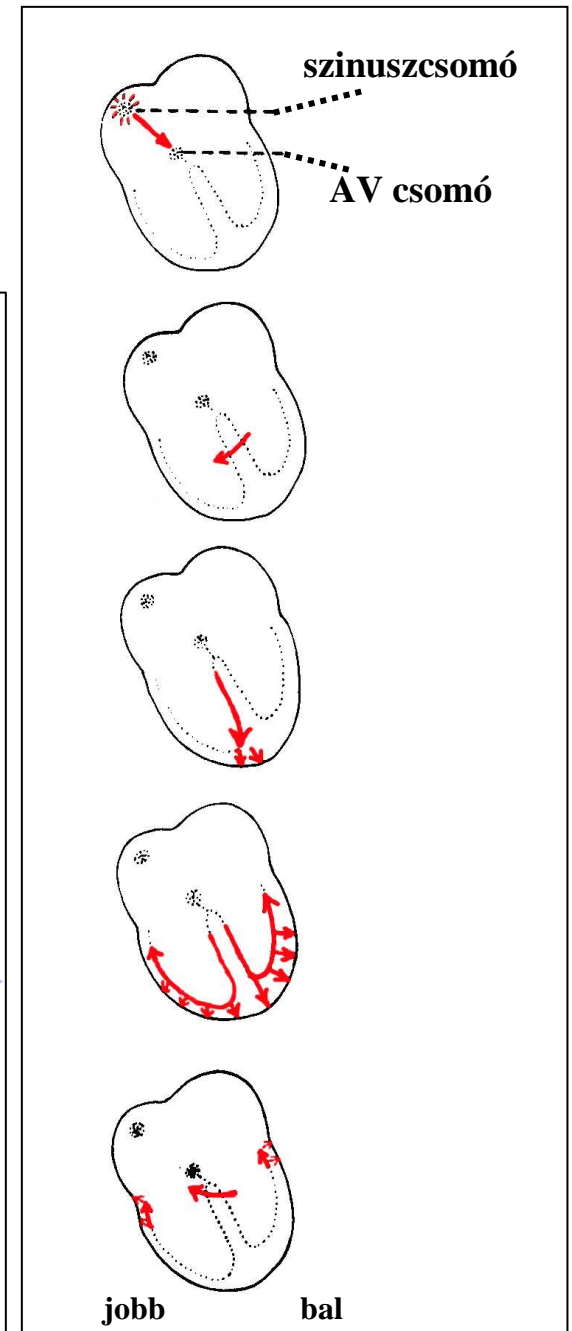
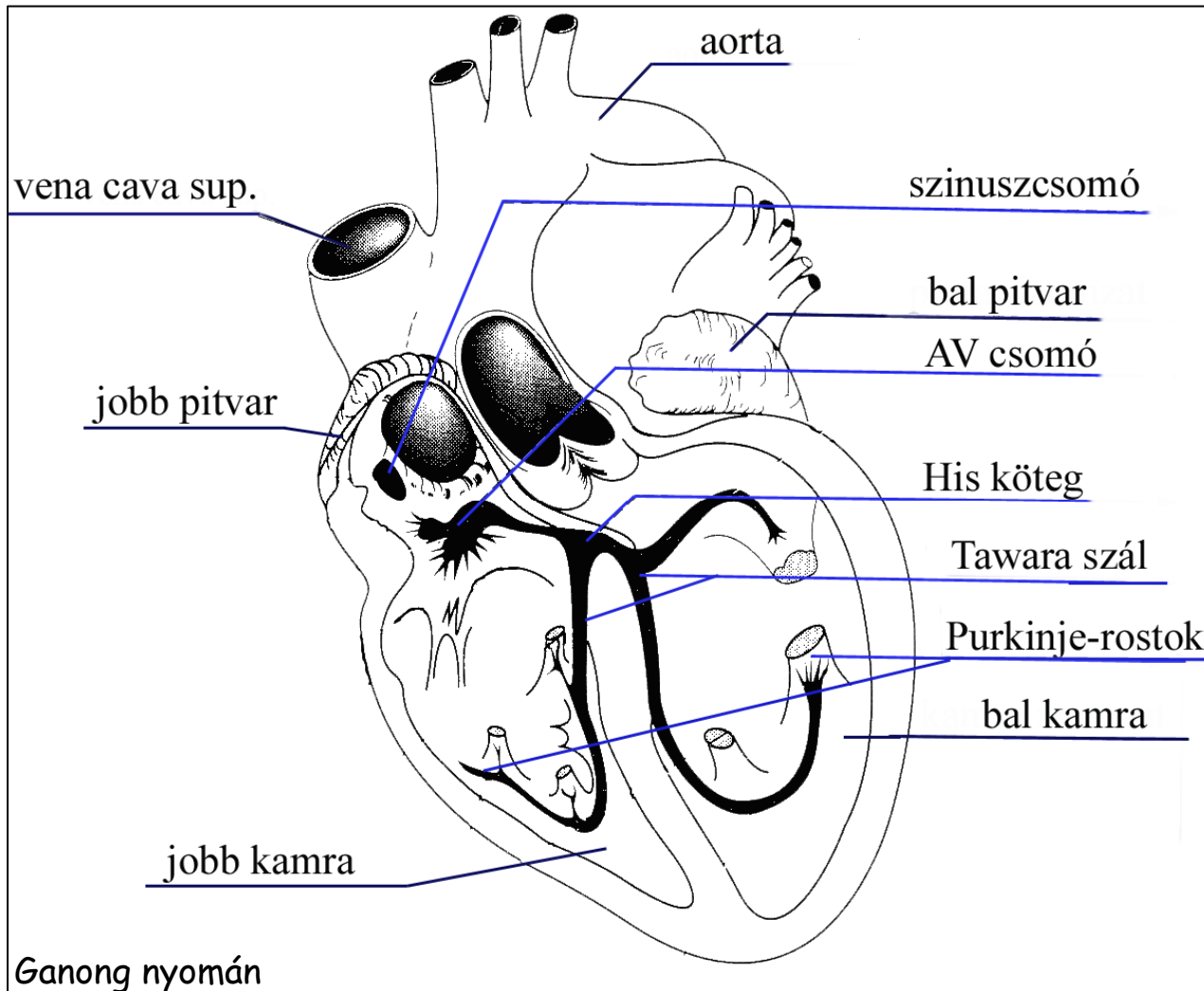

paraszimpatikus (n. vagus) ingerlés

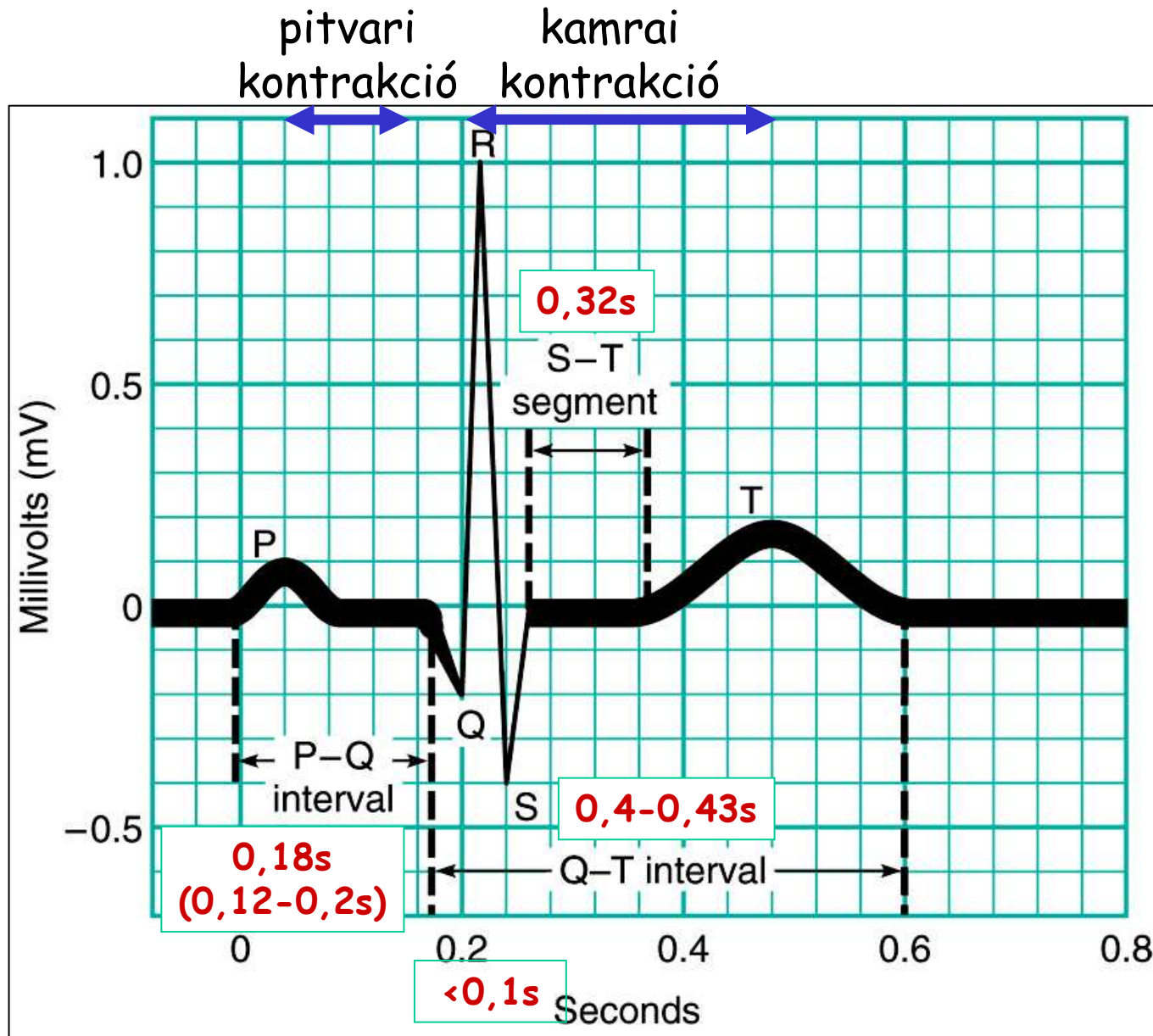

- pacemaker potenciál "meredekségének" változtatása
  - konduktancia-változás, depolarizáció ütemének befolyásolása
    - β_1 adrenerg hatás: adenilát-cikláz aktiválás, cAMP szint nő, I_f nő
    - mAChR kolinerg hatás: adenilát-cikláz gátlás, I_f csökken
- pacemaker potenciál "kiindulásának" változtatása
  - a sejtmembrán hipo- vagy hiperpolarizációja
    - mAChR kolinerg hatás: K^+ konduktancia fokozása

A szív ingerületvezetési rendszere és az elektromos aktivitás terjedése

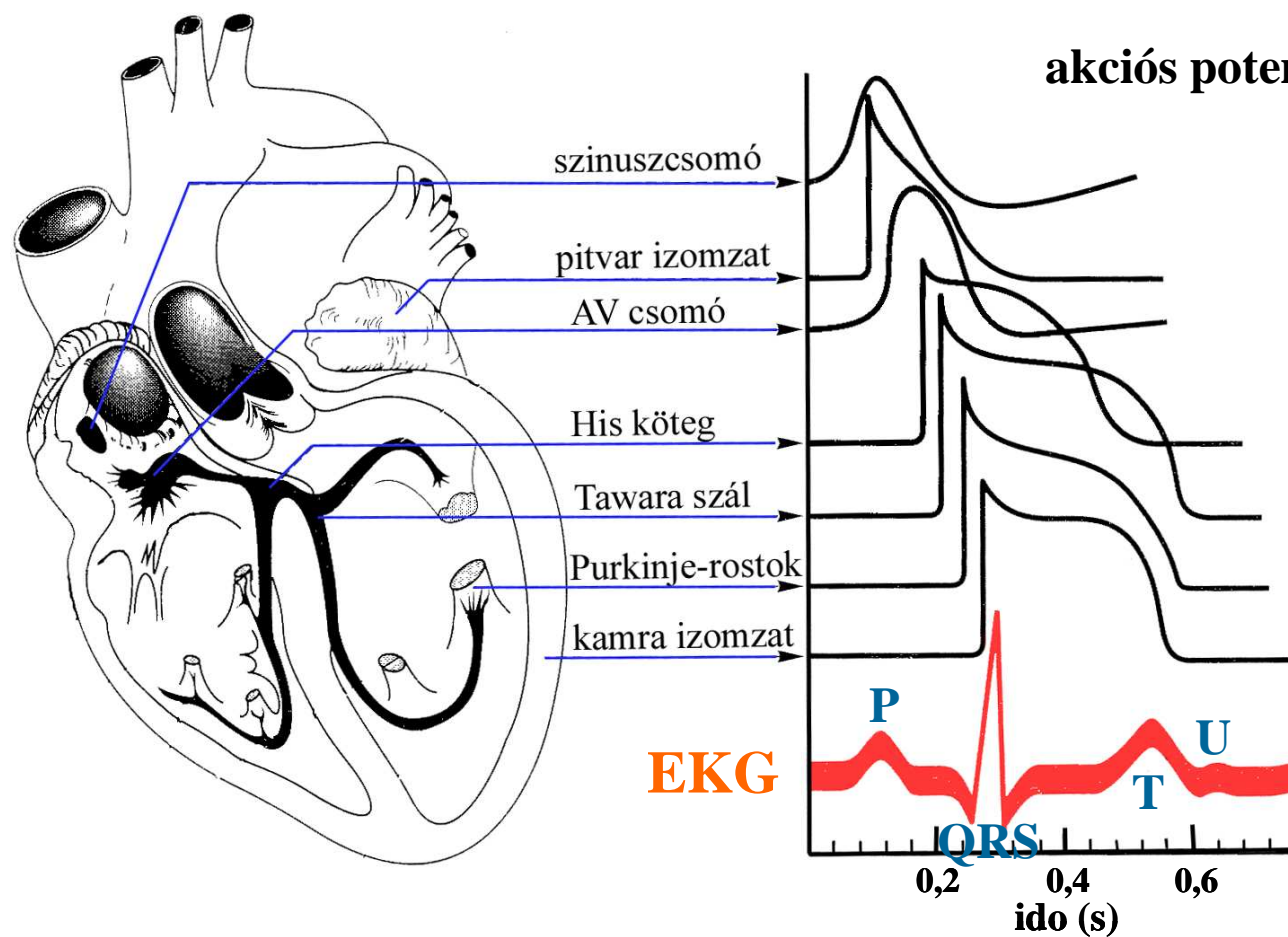

A szív működést kísérő potenciálváltozások testfelszínen mérhető eredménye - az elektrokardiogram (EKG)

Tortora nyomán

Akciós potenciál változások az EKG szakaszai alatt

akciós potenciál

P: pitvari depolarizáció

P-Q szakasz: pitvari szisztole; pitvar-kamrai átvezetés

QRS: kamrai depolarizáció (és pitvari repolarizáció)

QRS-T: kamrai szisztole

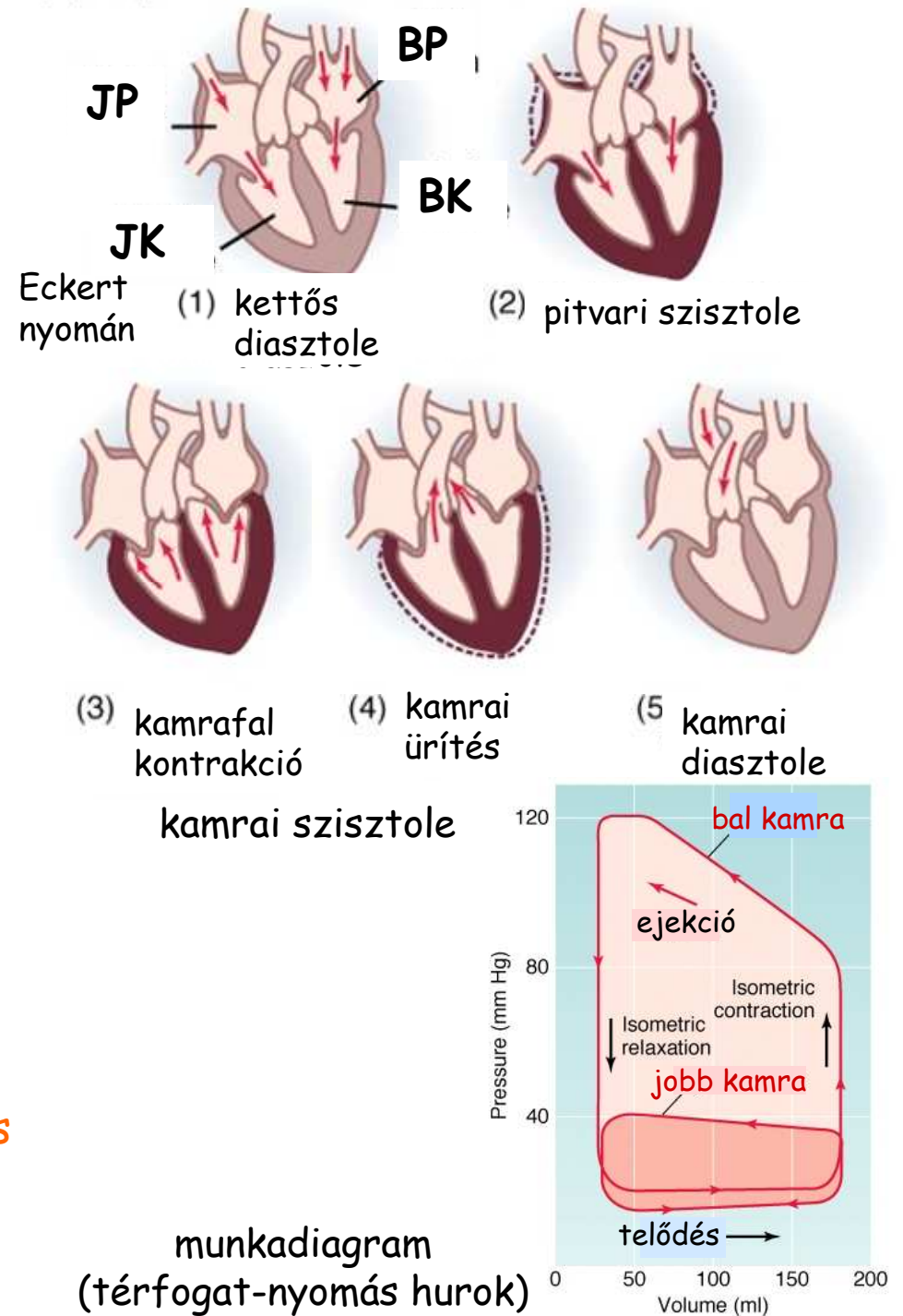
T: kamrai repolarizáció

U: szemölcsizomok repolarizációja

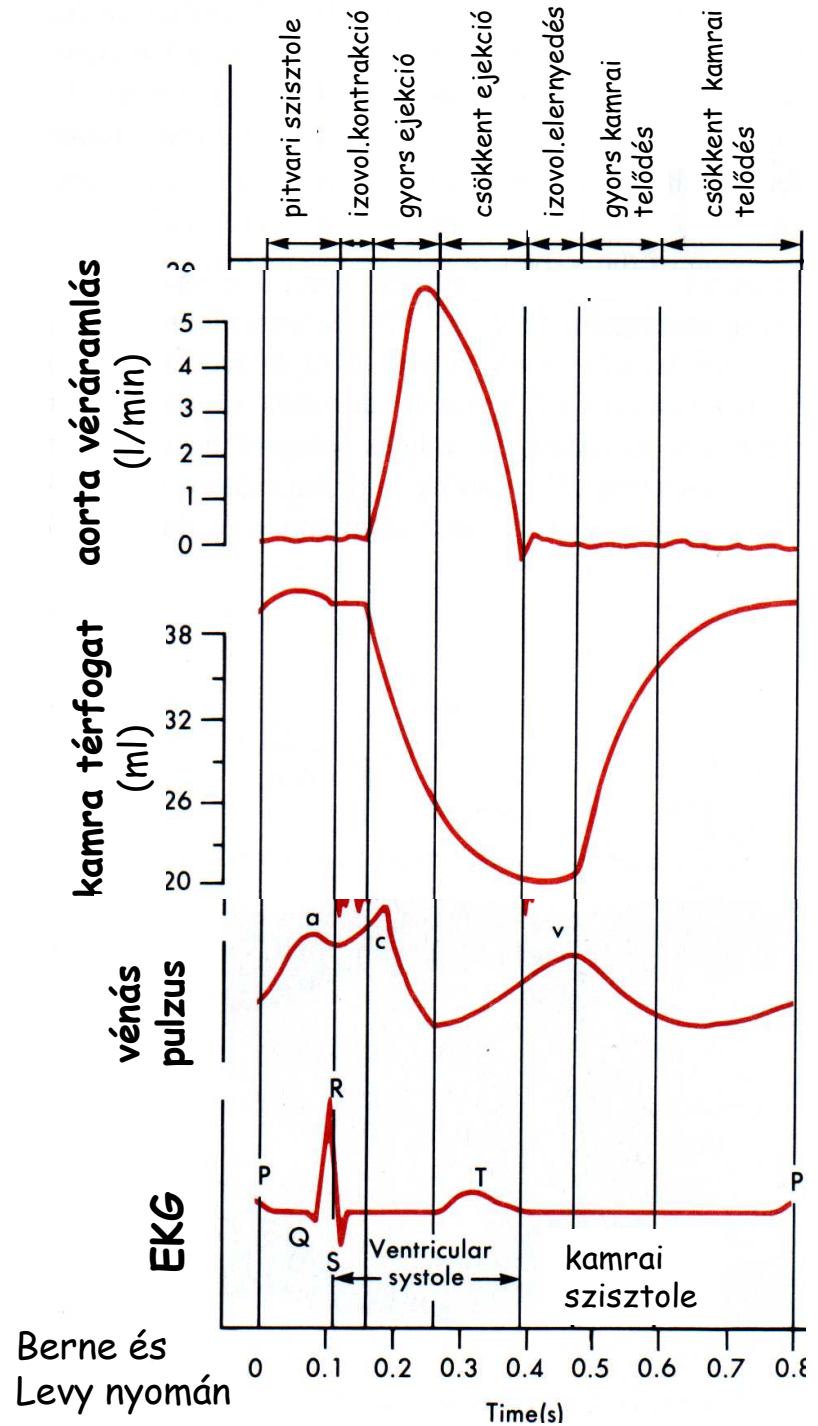
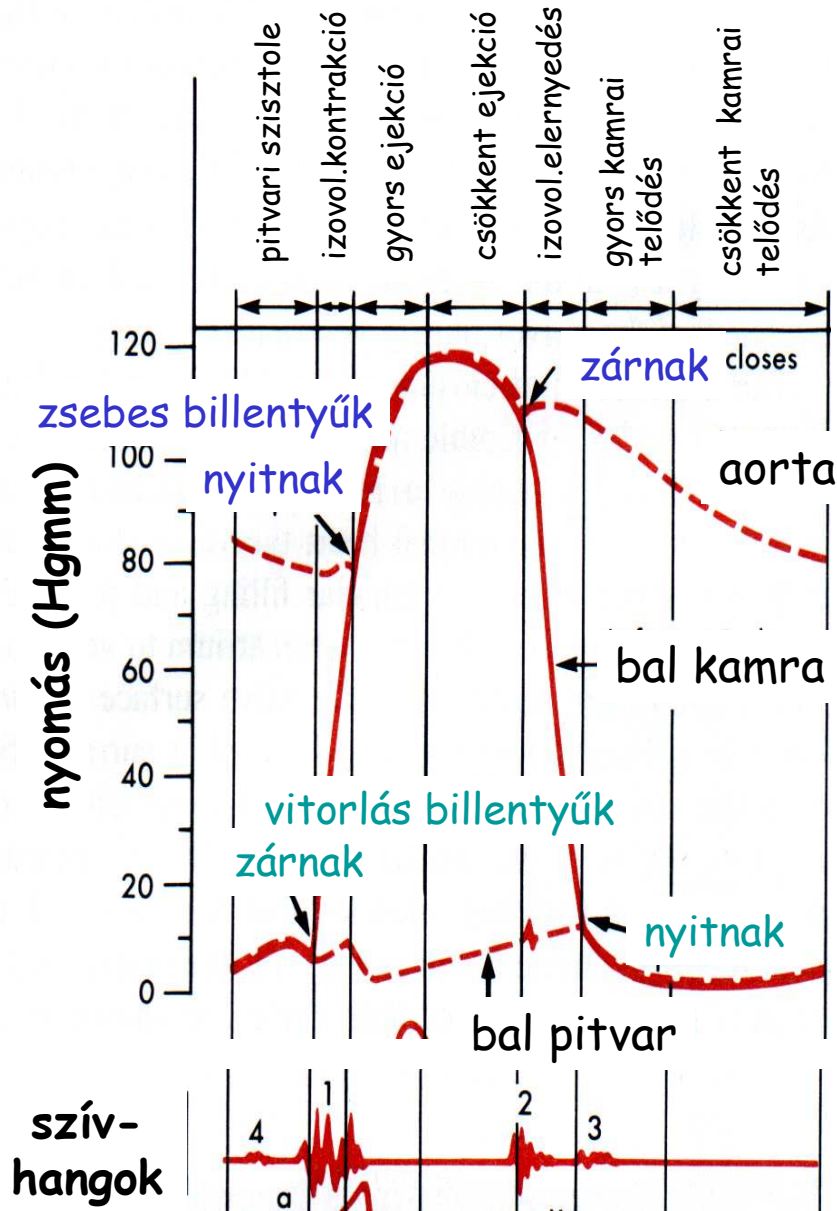
Ganong nyomán

A szívciklus

1. Kettős diasztole: JP/JK és BP/BK közös ürtér, passzív telődés és feszülés
2. Pitvari szisztole: kamrai telődés fokozódása (fiatal 20%, öreg 50%); kamra még diasztolében
- 3-4. Kamrai szisztole: emelkedő kamrai nyomás, vitorlás billentyűk záródása (1. szívhang); **izovolumetriás** kontrakció és nyomásnövekedés; zsebes billentyűk nyílása és **izotóniás** kontrakció
5. Kamrai diasztole: kamrai **izovolumetriás** ellazulás, zsebes billentyűk záródása (2. szívhang); vitorlás billentyűk nyitásával **izotóniás** telődés

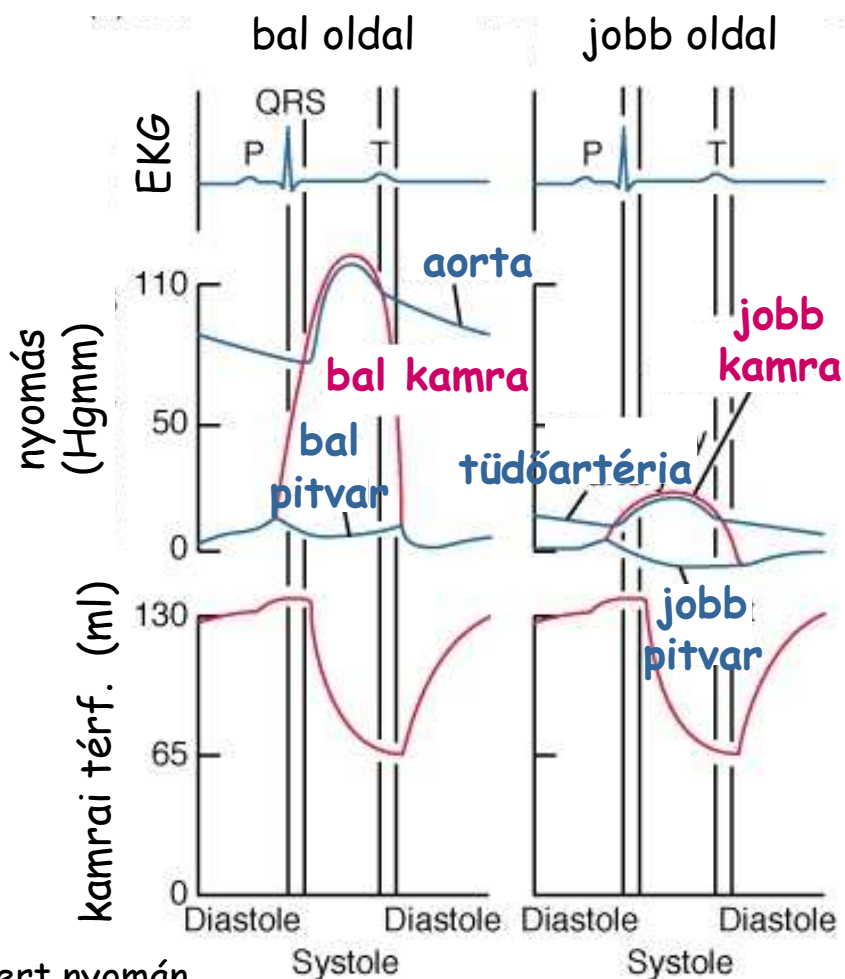

A szívciklus alatti változások

A szívciklus

- a szív jobb és bal oldalán közel azonos térfogat-, de eltérő nyomásváltozások!

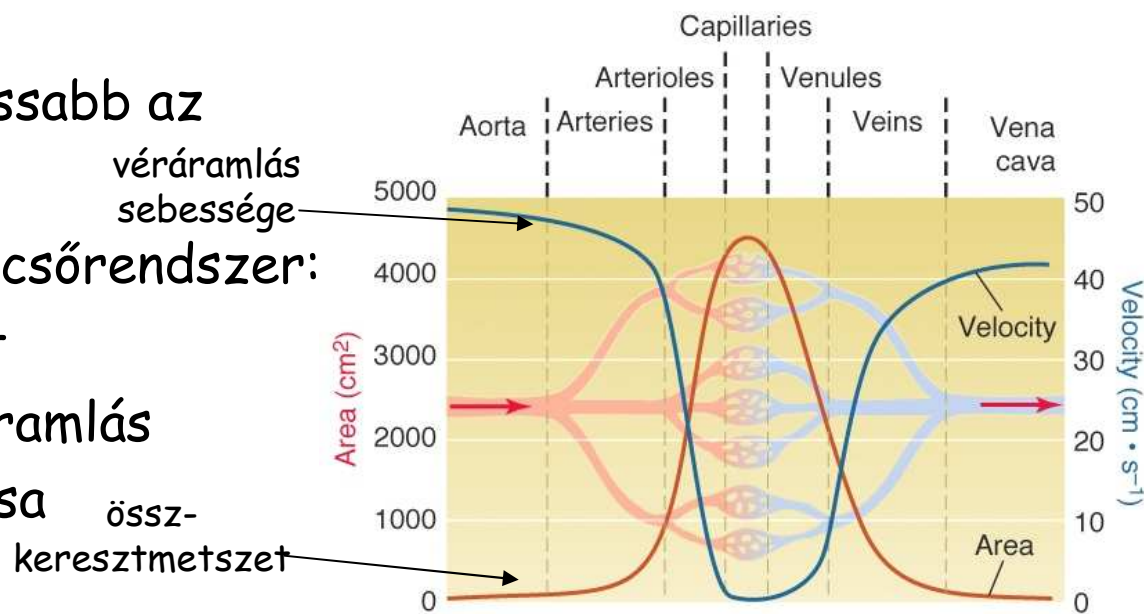
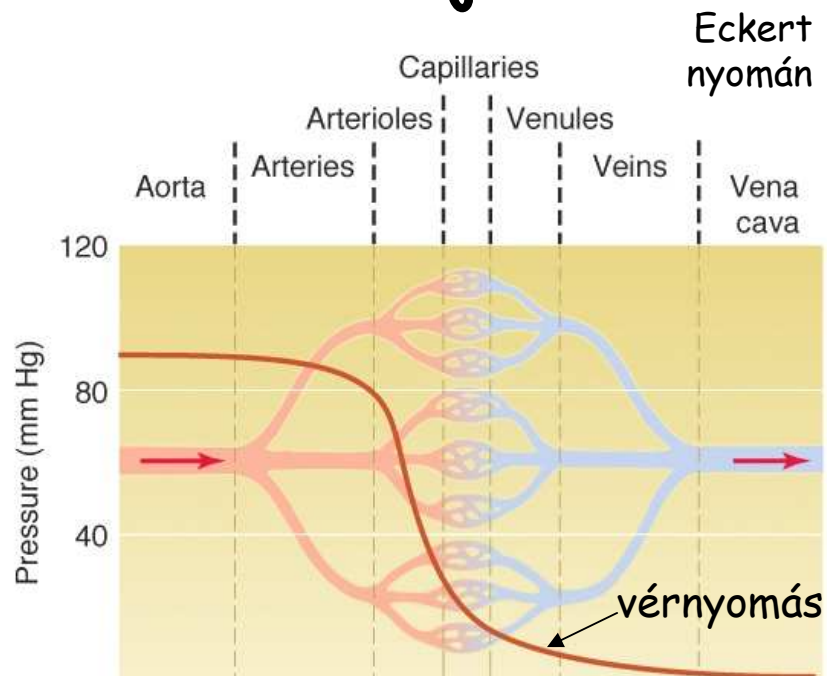
	nagy vérkör	kis vérkör
perctérfogat	5-5,5 l	5-5,5 l
kamrai diasztolés nyomás	>5	1-2
kamrai szisztolés nyomás	120	24
artériás diasztolés nyomás	120	24
artériás szisztolés nyomás	80	9
pulzusnyomás	40	13

[Hgmm]

Eckert nyomán

Hemodinamika: a keringési rendszer fizikai jellemzői

- perfúziós **nyomás**: a vérkeringés fenntartása
  - a vérnyomás a vénás rendszer felé csökken
    - nagy vérkör: $P_{\text{aorta}} - P_{\text{jobb pitvar}}$
    - kis vérkör: $P_{\text{a. pulmonalis}} - P_{\text{bal pitvar}}$
- perctérfogat: a különböző erek összkeresztmetszetén azonos idő alatt azonos vérmennyiségnek kell áthaladnia;
  - minél nagyobb az **összkeresztmetszet**, annál lassabb az áramlás **sebessége**
- az érrendszer nem "ideális" csőrendszer:
  - viszkozitás - hematokrit
  - turbulens és lamináris áramlás
  - arteriolák nagy ellenállása
  - rugalmas érfal

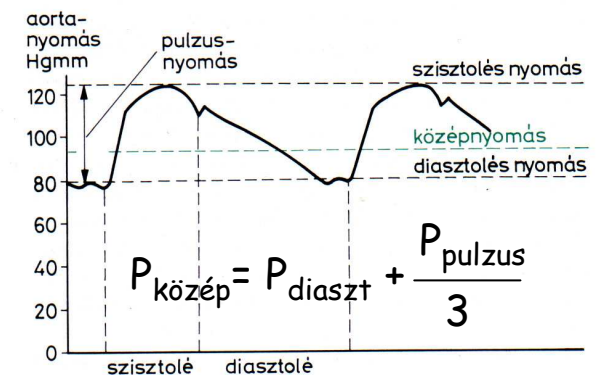
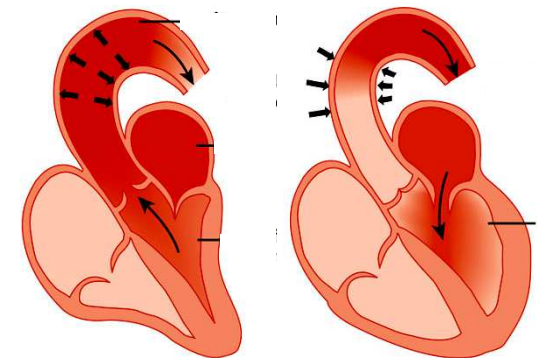
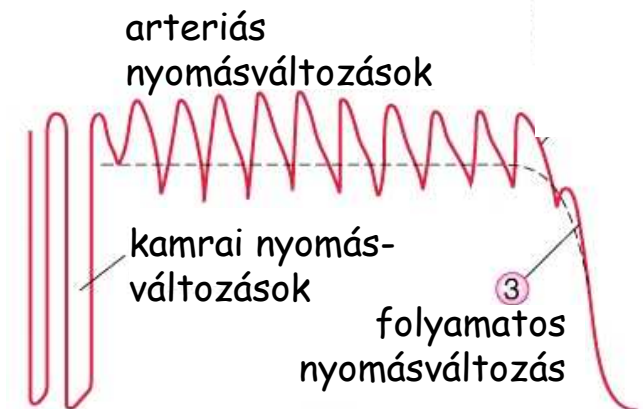

1. a magas nyomású érszakasz (80-120 Hgmm) - az arteriális rendszer:

- aorta + nagyobb, elasztikus + muszkuláris, vékonyabb arteriák
  - vastag, elasztikus és simaizmot is tartalmazó érfal
- belső nyomás nagy (<40 Hgmm) mértékben, szélső értékek között ingadozik
  - "szélkazán" funkció: mérsékeli a nyomásváltozások amplitúdóját
  - viszonylag nagy térfogat, rugalmas fal, kimeneten nagy ellenállás - kis nyomásváltozással folyamatos áramlás biztosítása
- **pulzusnyomás**: a pulzustérfogattól és a tágulékonyaságtól függ (compliance)
- **artériás középnyomás**: az arteriális vértérfogattól és az aorta/artéria falának rugalmasságától függ
- idős korban érfal rugalmassága csökken - szisztolés nyomás nő

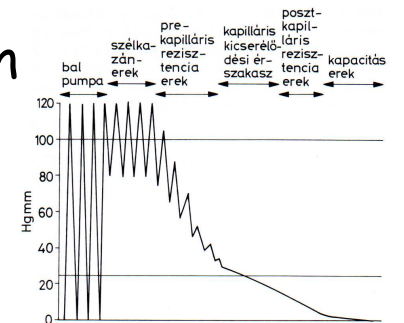
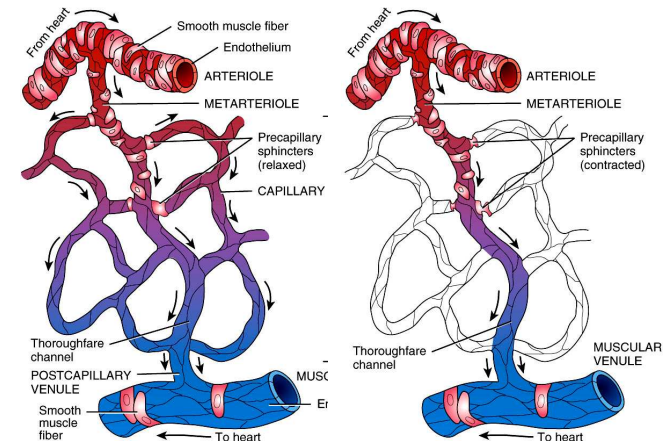

2. prekapilláris rezisztanciaerek (100-40 Hgmm):

- kis artériák + arteriolák + prekapilláris szfinkterek:
  - a nagy vérkör perifériás ellenállásának, a nyomásviszonyok beállításának nagy részéért felelősek
- az érkeresztmetszet kis változása már jelentős változásokat okoz (Hagen-Poiseuille egyenlet) - mechanikai, kémiai és idegi tényezők hatékony szabályozó szerepe
  - ha tágulnak:
    - a magas nyomású érszakaszon az artériás nyomás csökken;
    - véráramlás sebessége nő;
    - kapillárisokban vérnyomás nő
  - ha szűkülnek:
    - artériás nyomás nő
    - áramlás sebessége és a kapilláris nyomás csökken
- arteriolák kezdete és vége között nagy nyomáscsökkenés
- az artériák pulzáló áramlása és nyomása a kapillárisok elejére megszűnik - folyamatos áramlás

$$Q = \frac{(P_1 - P_2) \times \pi \times r^4}{8 \times l \times \eta}$$

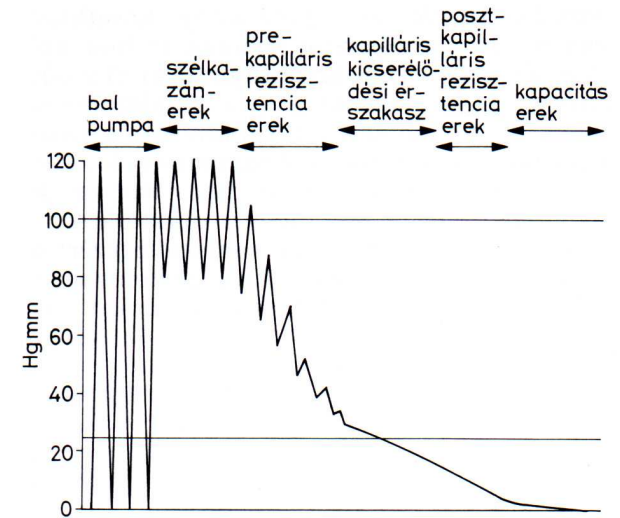
Q áramlás intenzitása
 $P_1 - P_2$ perfúziós nyomás
 r keresztmetszet
 η viszkozitás

9-5. ábra
A nyomás változásai a nagy vérkör ereiben az aortától a nagy vénáig

3. az alacsony nyomású érszakasz (<20 Hgmm):

- kapillárisok, teljes vénás rendszer, jobb szívfél, tüdőkeringés, bal pitvar (bal kamra nem!)
- kapillárisok: **kicserélődési szakasz**
- venulák, vénák: kapacitáserek, **térfogati rezervoárok** (össz-vérmennyiség 55%-a)

9-5. ábra
A nyomás változásai a nagy vérkör ereiben az aortától a nagy vénáig

4. + bal kamra (8-120 Hgmm)

[Hgmm]	nagy vérkör	kis vérkör
perctérfogat	5-5,5 l	5-5,5 l
kamrai diasztolés nyomás	>5	1-2
kamrai szisztolés nyomás	120	24
artériás diasztolés nyomás	120	24
artériás szisztolés nyomás	80	9
pulzusnyomás	40	13
artériás középnyomás	93	14
perfúziós nyomás	91	6
vérmennyiség eloszlása	73%	27%

A kapilláris keringés

- terminális arteriolák, metarteriolák, prekapilláris szfinkterek, kapillárisok és posztkapilláris venulák

- metarteriolák, venulák falában nem összefüggő simaizomsejtek

- áramlás, nyomásviszonyok szabályozása:
prekapilláris szfinkter

- kapilláris hely és funkció-függő zárása/nyitása

- 1 mm hossz, 3-10 μm átmérő; növekedés igény-függő

- **arterio-venózus anasztomózis** v. átkötés (bőr, bőr alatti kötőszövet)

- ellátási (nutritional) és nem-ellátási (pl. hőszabályozás) keringés

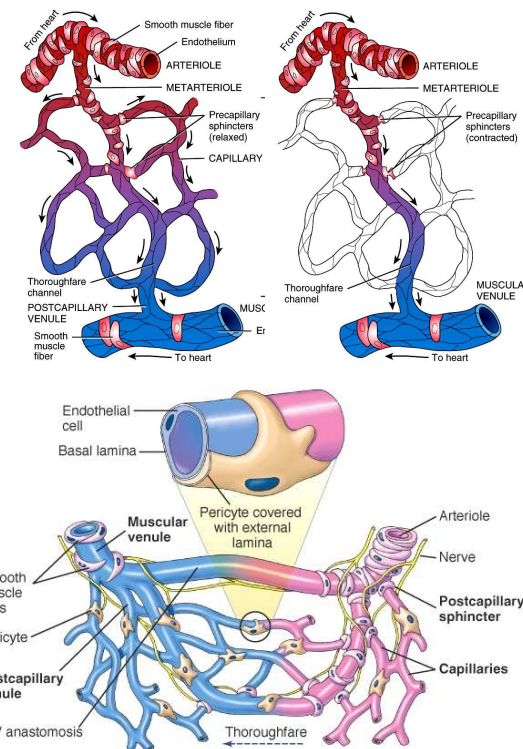
- anyagkicserélés: kapillárisok és posztkapilláris venulák

- ált. lassú átáramlás (0,5-1 mm/sec; vörösvértest átl. 1 sec-t tölt a kapillárisban), szöveti sejtek max. 3-4 sejtnyi távolságra

- anyagok átjutása:

- lipid-oldékony: érfalon keresztül

- vízdoldékony: endotél sejtek típusától függően

A kapillárisok típusai

1. folyamatos

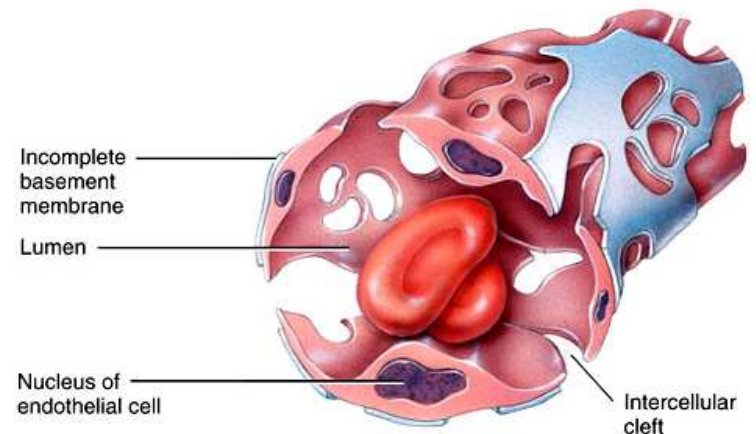
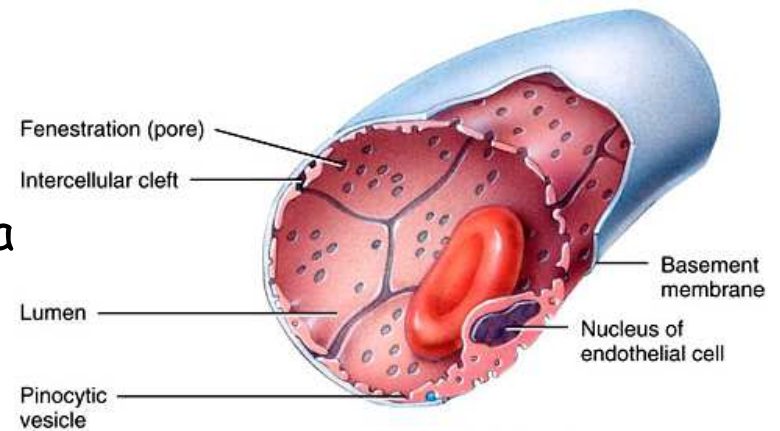
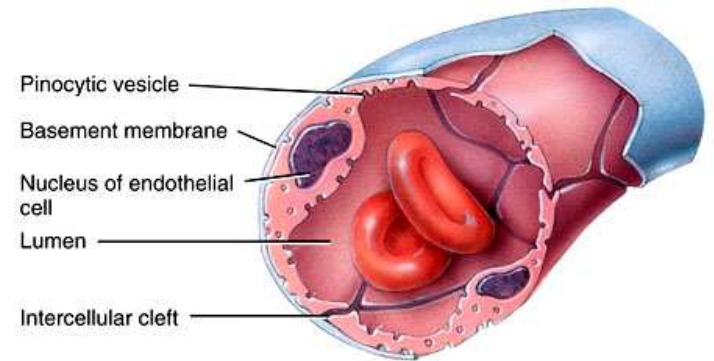
- folyamatos alaphártya, egymás melletti sejtek között pórusok; junkciók (víz, kis molekulák - ultrafiltráció)
- szabályozható permeabilitás
- izom-, idegszövet (de spec. vér-agy gát!), tüdő, kötőszövet

2. feneztrált (ablakos)

- 50-60 nm "ablakok", folyamatos alaphártya
- fehérjéken és vvt-n kívül gyak. minden átjuthat
- gyomor-bél, mirigyek, vese; cirkumventrikuláris szervek

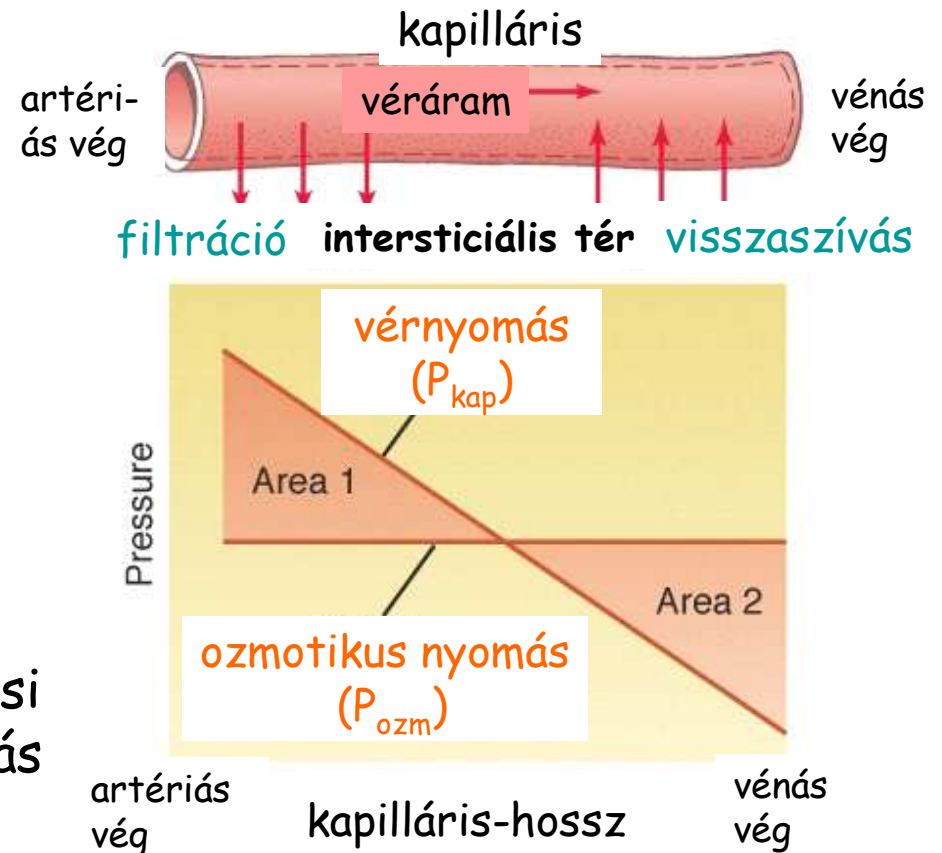
3. szinuszoid

- alaphártyán átnyúló, nagy paracelluláris nyílások
- szabad anyagáramlás
- máj, csontvelő, lép, mellékvese

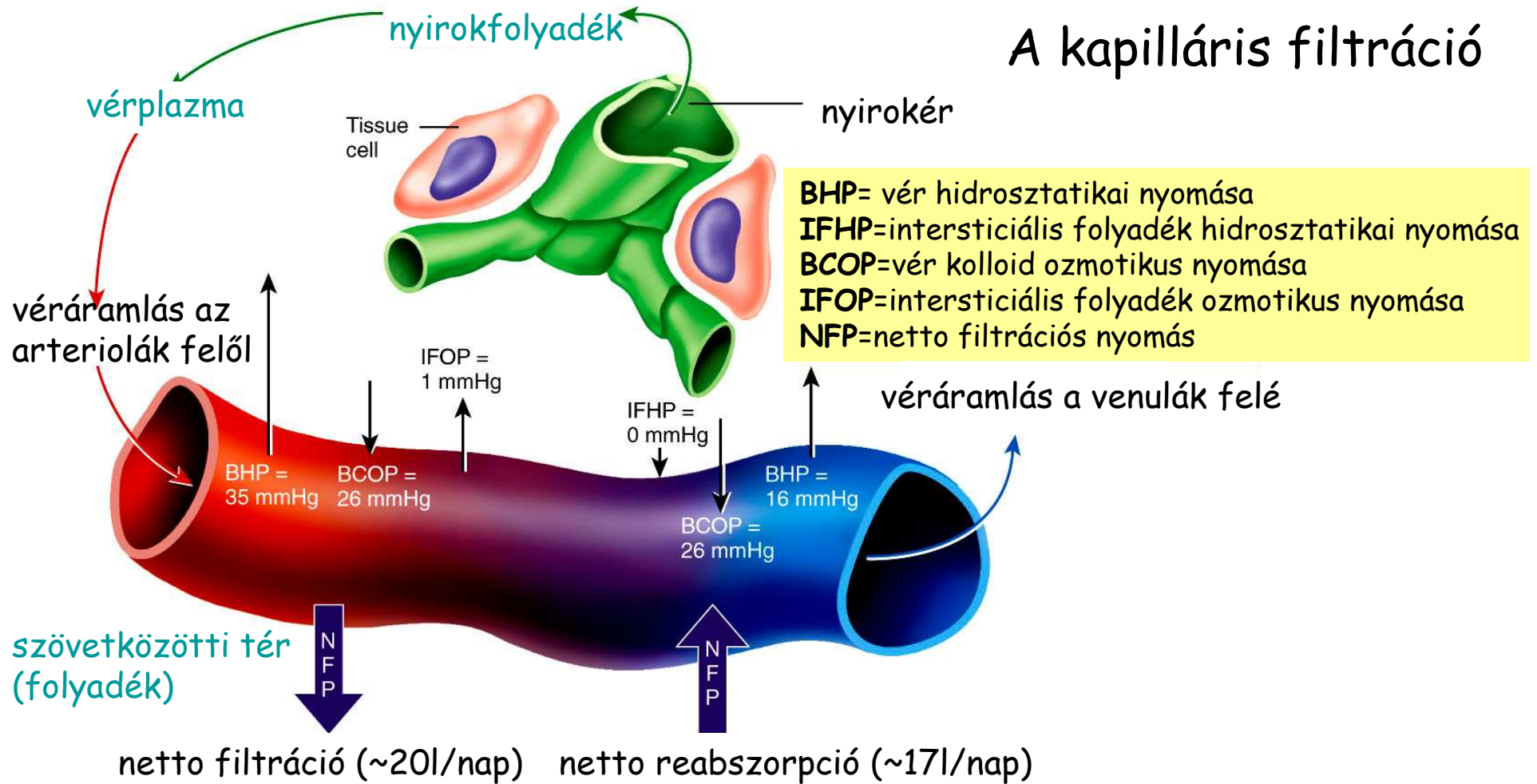

A kapilláris filtráció

- nyomásviszonyok miatt filtráció: sokkal hatékonyabb, mint a diffúzió
- kapillárisfal fehérjére ált. nem permeábilis - **ultrafiltráció** (csak víz és kis molekula jut át)
- Starling-féle filtrációs mechanizmus: a filtrációt a kapillárisokon belüli és kívüli **hidrosztatikai** (vérnyomás) és **kolloidozmotikus** (vérplazma fehérjék) **nyomáskülönbség** befolyásolja - **effektív filtrációs nyomás**
- plazmafehérjék konc-ja nagyobb, mint az intersticiális folyadéké - P_{ozm} kevésbé változik a kapillárisban
- kapilláris hidrosztatikai nyomása (P_{kap}) a pre- és posztkapilláris érellenállástól függ
  - Pl.: arteriola tágulás, venula szűkülés $\rightarrow P_{kap} \uparrow$;
  - arteriola szűkül $\rightarrow P_{kap} \downarrow$
- az eff. filtrációs nyomást az áramlási autoreguláció függetleníti az arteriális vérnyomásváltozástól

A kapilláris filtráció

$$NFP = (BHP + IFOP) - (BCOP + IFHP)$$

artériás vég

$NFP = (35 + 1) - (26 + 0)$
 $= 10 \text{ mmHg}$

netto filtráció

vénás vég

$NFP = (16 + 1) - (26 + 0)$
 $= -9 \text{ mmHg}$

netto reabszorpció

A vénás rendszer

- vékony fal, nagy tágulékonyság - kapacitáserek
- legnagyobb vénák kivételével billentyűk
- sok "átkötés" (anasztomózis) a mély és a felületi vénák között
- alacsony nyomás (max. 11 Hgmm) - jobb pitvarban nyugalomban 0 Hgmm (centrális vénás nyomás)

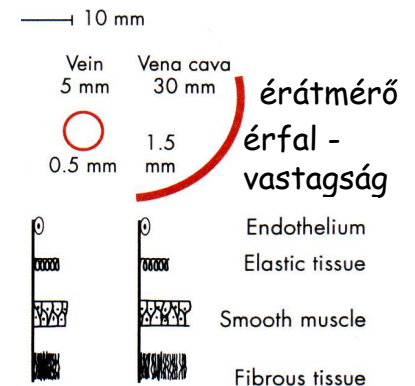
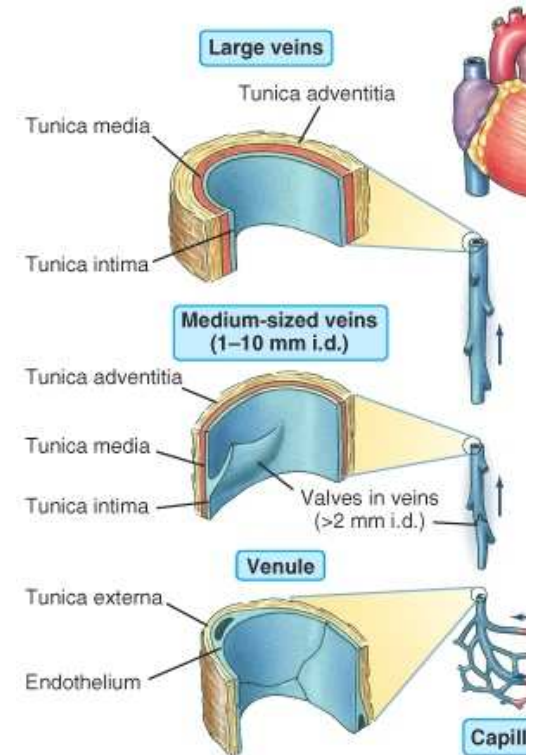
vénás nyomás befolyásolása:

1. keringési tényezők:

- vénás telődés, kapillárisnyomás
- jobb szívfél, kis vérkör működése
- saját simaizomsejtek tónusa

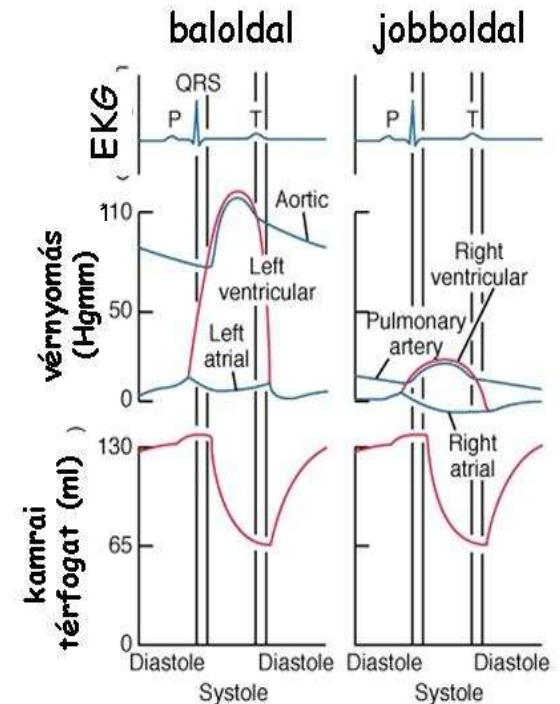
2. keringésen kívüli tényezők:

- intratorakális és intraabdominális nyomás változása (pl. Valsalva)
- testhelyzet (alsó vénák kitágulnak; visszér)
- vázizomzat működése (izompumpa)

A kis vérköri keringés

- jobb kamra - a. pulmonalis - artériák - arteriolák - tüdőkapillárisok - venulák - vénák - v. pulmonalis - bal pitvar
- **alveoláris hipoxia: vazokonstriktió** - a nem megfelelően ventillált tüdőréteg kiesik a keringésből (nagy vérkörben hipoxia vazodilatációt okoz!)
- a kis és a nagy vérkörben az átáramló vérmennyiség (a perctérfogat) azonos, de a nyomásviszonyok jelentősen eltérnek
- az **artériás középnyomás csak 1/7-e a nagy vérkörnek** és csak kis mértékben csökken, így
  - a tüdő arteriolák **nem rezisztencia-erek** (nincs prekap. szfinkter!)
  - a kis vérköri ellenállás sokkal kisebb (érfal vékonyabb, kevesebb izom, jóval tágulékonyabb)
  - az alacsonyabb hidrosztatikai nyomás miatt a tüdőben csak **kevés intersticiális folyadék** keletkezik

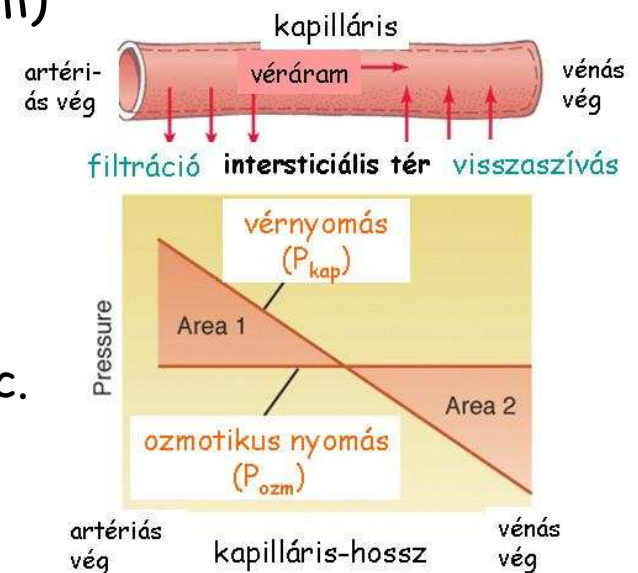
DE pl. szívelégtelenség, bal kamra csökkent működés $\Rightarrow$ bal pitvari nyomás nő $\Rightarrow$ tüdőerekben nyomás nő $\Rightarrow$ nagyobb filtráció $\Rightarrow$ ödéma (hacsak a nyirokáramlás nem fokozódik)

A nyirokáramlás

- szövetközi tér (intersticiális tér; ICF): kötőszöveti rostállomány, mátrixanyagok (fehérjék), elektrolit oldat
- nyirokkapilláris - nyirokér - nyirokcsomó - ductus thoracicus, tr. lymphaticus - vénás rendszer
- intersticiális folyadék: folyamatos kicserélődés; kb. 1%-a nyirokkapillárisokba kerül (nyirok)
- immunológiai funkció: nyiroksejtek, védekezés
- keringésdinamikai funkció: szövetközi folyadék állandó szinten tartása (kapilláris filtráció > reabszorpció)
- nyirokkeringés fenntartása:
  - izommunka (nyirokerekek simaizmai, vázizom)
  - billentyűk

ödéma: filtráció - reabszorpció - nyirokáramlás egyensúlyának felborulása

- vénás visszaáramlás gátlása (gravitáció)
- effektív filtráció növekedése (plazmafehérje konc. csökkenés - éhezés; máj-, veseelégtelenség)
- nyirokér elzáródás (elkötés; mozdulatlan végtag)

Az agy folyadékterei

- 1) intracelluláris tér (ideg- és gliasejtek)
- 2) vérplazma (erek)
- 3) szövetközi tér (intersticiális tér, ICF)
- 4) cerebrospinális folyadék (CSF; agykamrák, szubarachnoidális tér)

vér-agy gát: vérplazma - intersticiális tér között

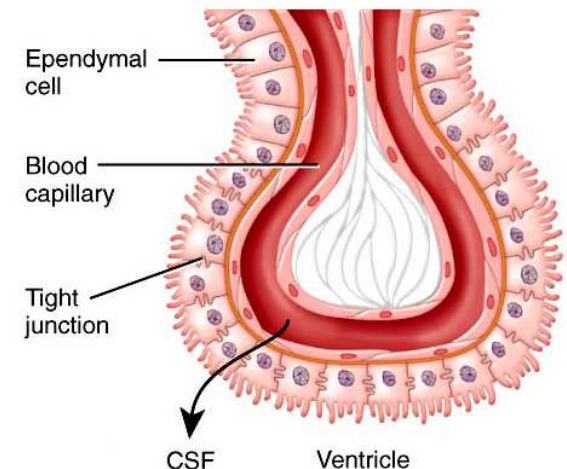
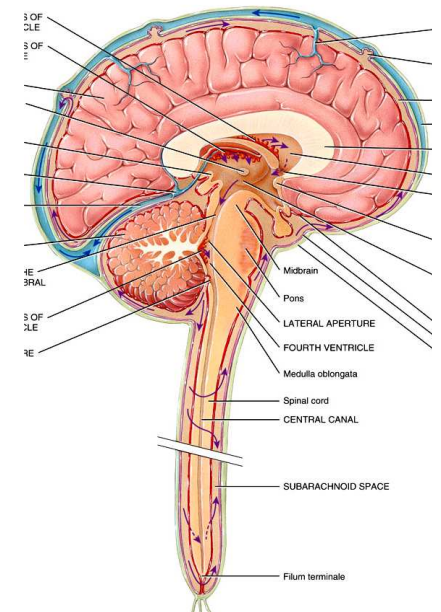
- kapilláris endotélsejtek szorosan zártak, speciális transzport (kivéve cirkumventrikuláris szervek!)
- ICF: endotélsejtek szekréciós terméke

vér-liquor gát: vérplazma - CSF tér között

- fenesztrált kapilláris endotélsejtek, szorosan zárt endodima sejtek: **plexus chorioideus**

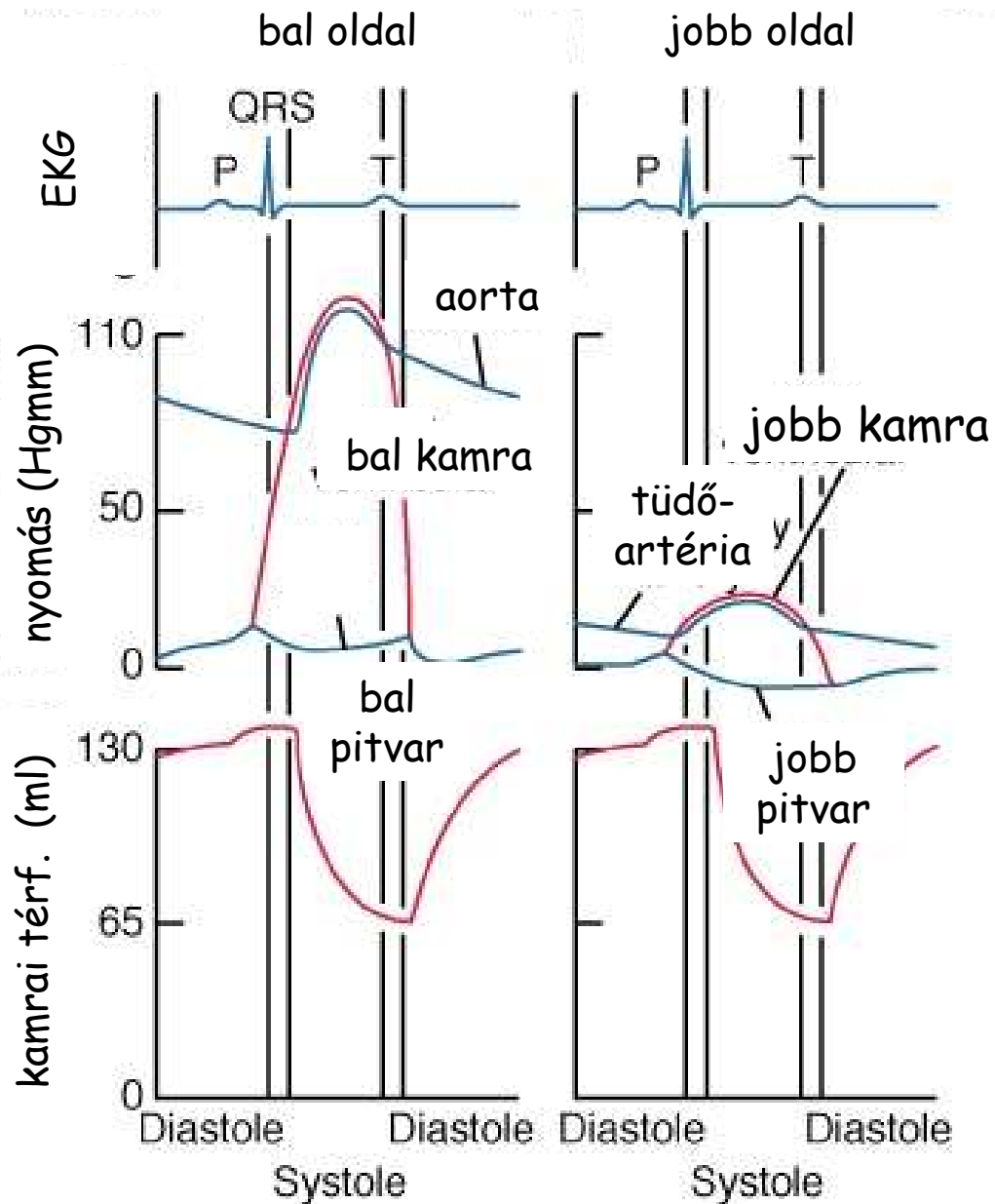
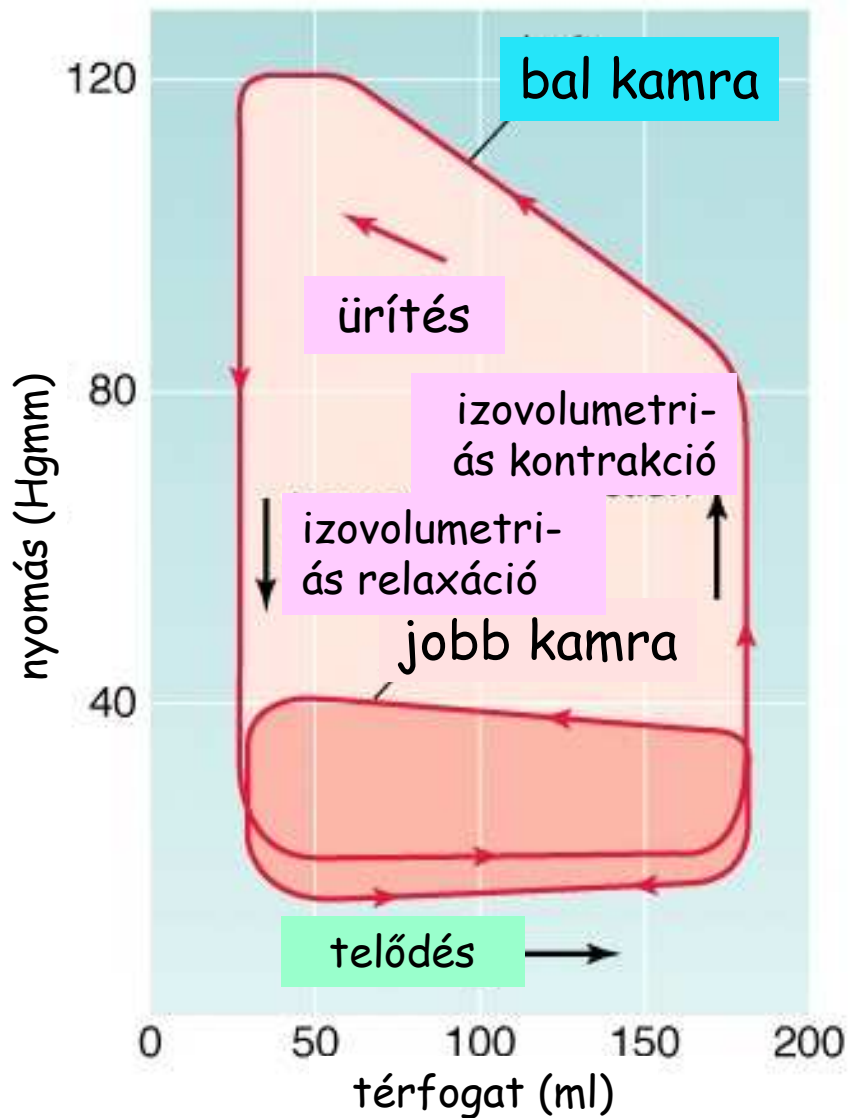
liquor

- ~150 ml; 550 ml/nap termelődés
- ~70% chorioid plexus endodima sejtekből, ~30% ICF-ből származik
- visszaszívódás agyi vénás szinuszokból (villi arachnoidales) hidrosztatikai nyomáskülönbség alapján
- fizikai védelem, anyagtranszport

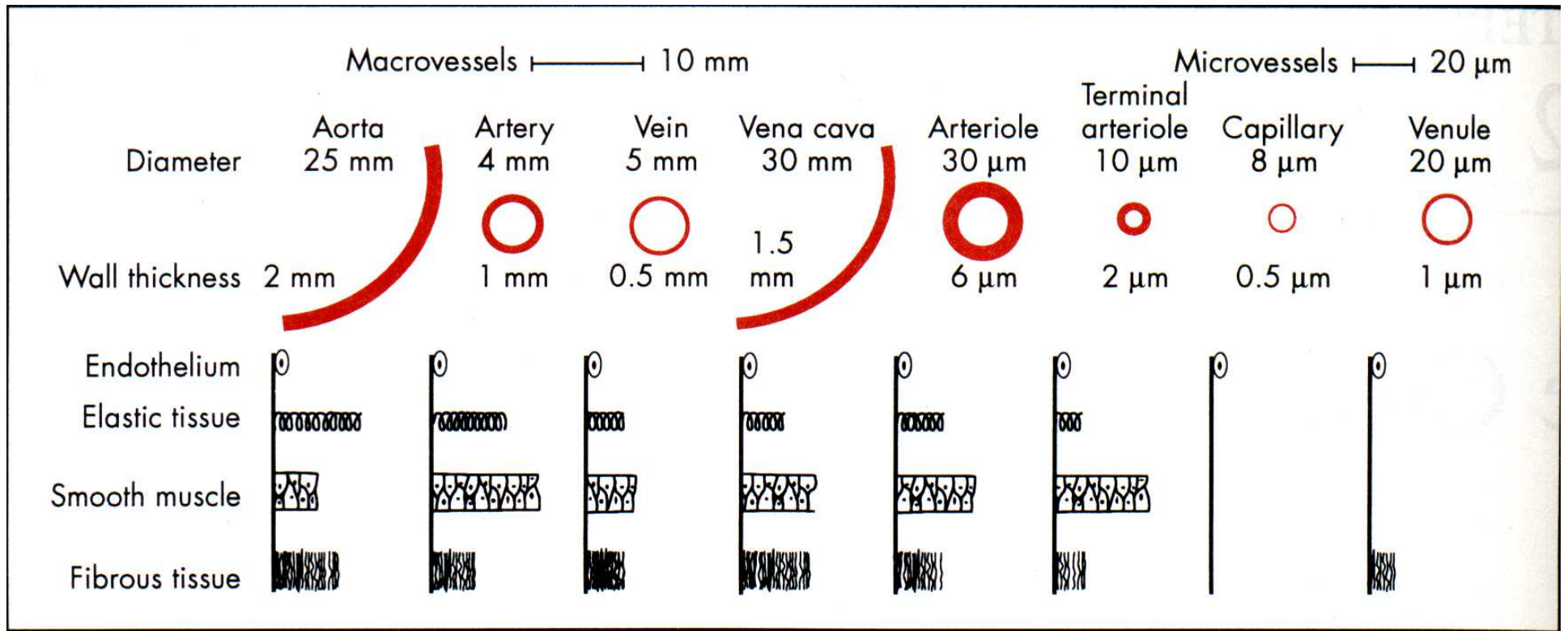

Ábrák

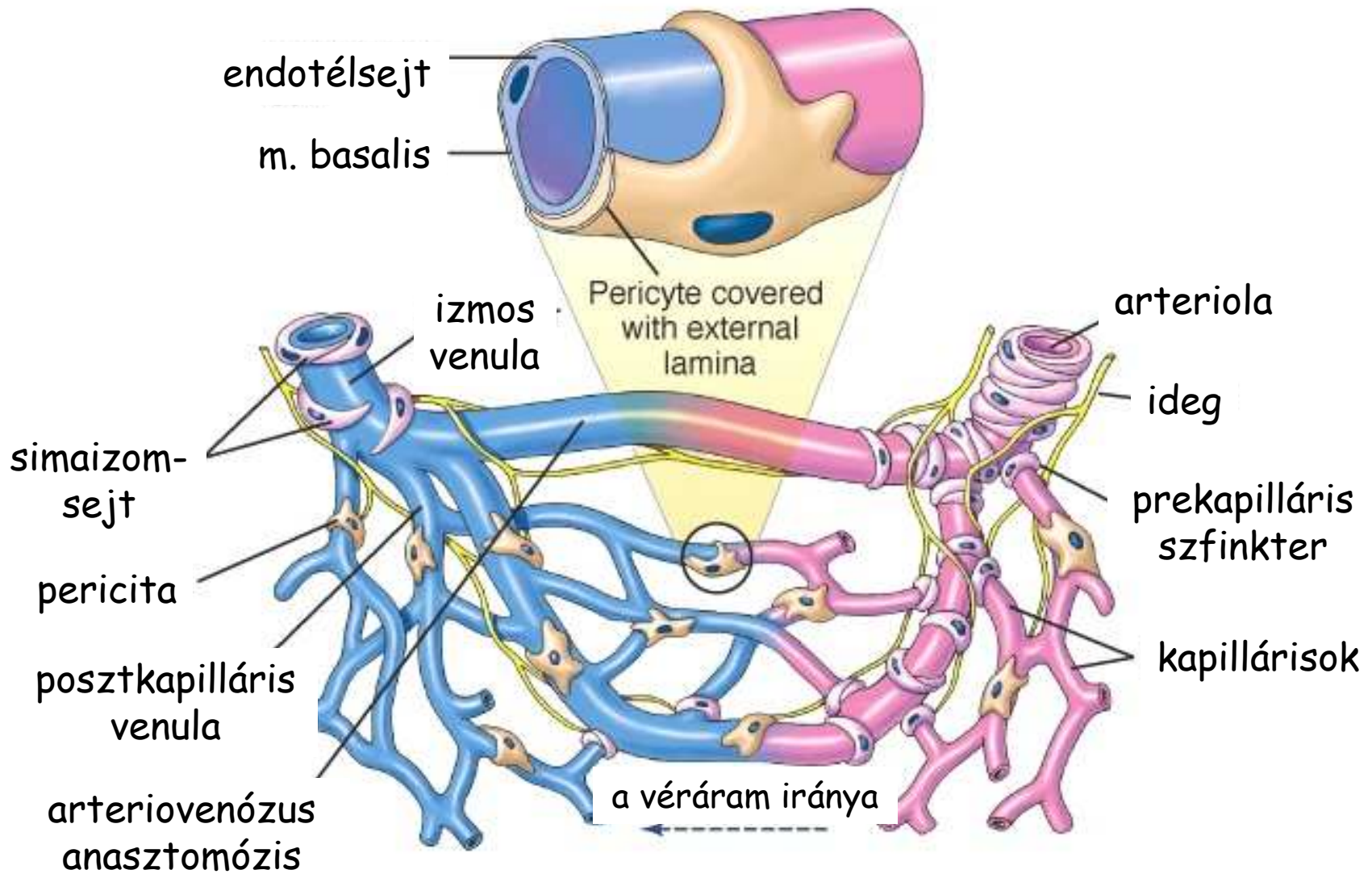
Nyomás- és térfogatváltozás a szívciklus során

Az érfalak összehasonlítása

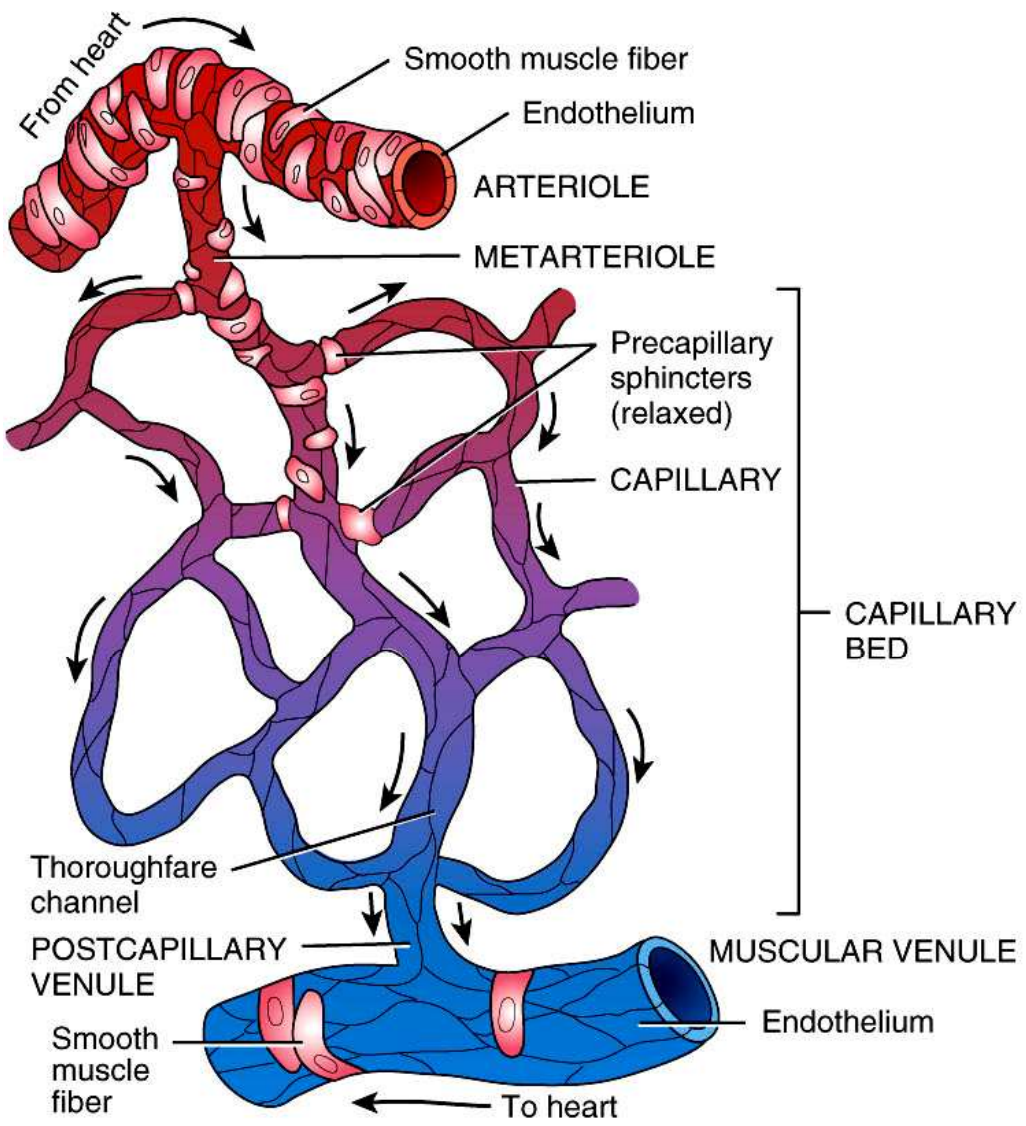

A kapilláris keringés

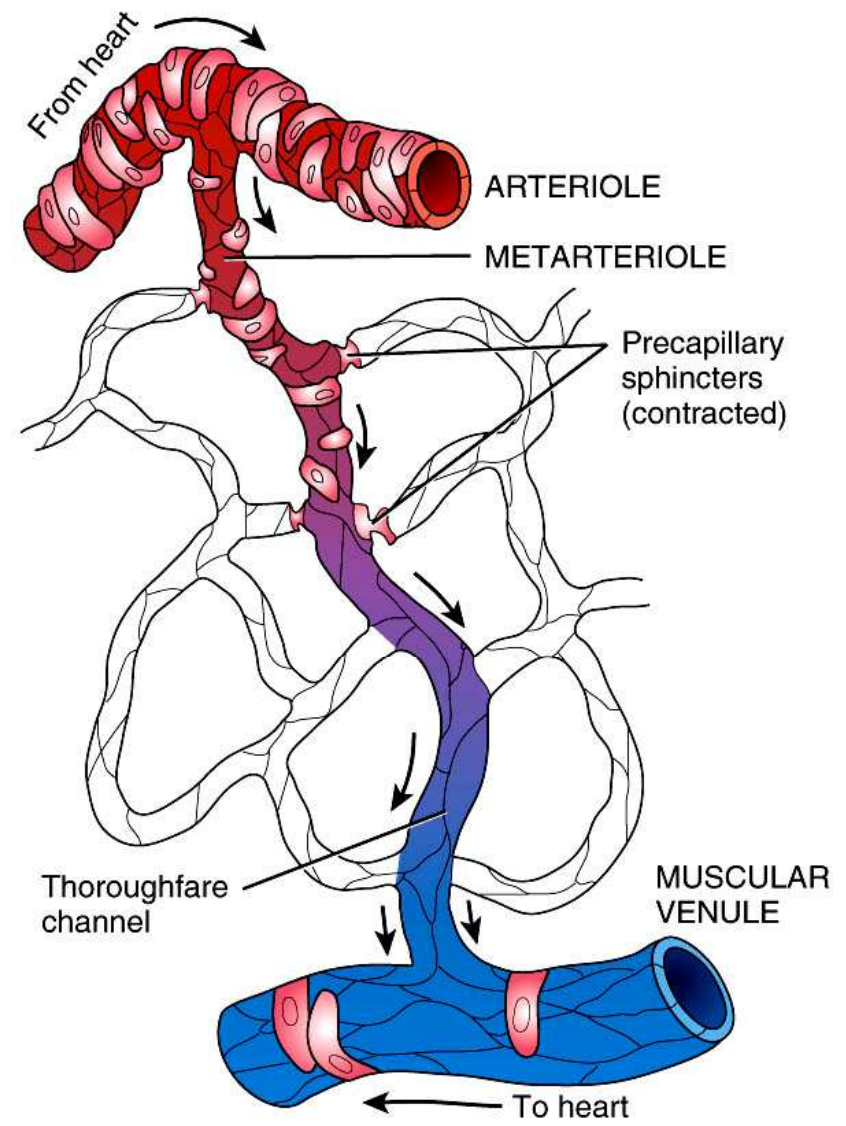

A prekapilláris szfinkterek működése

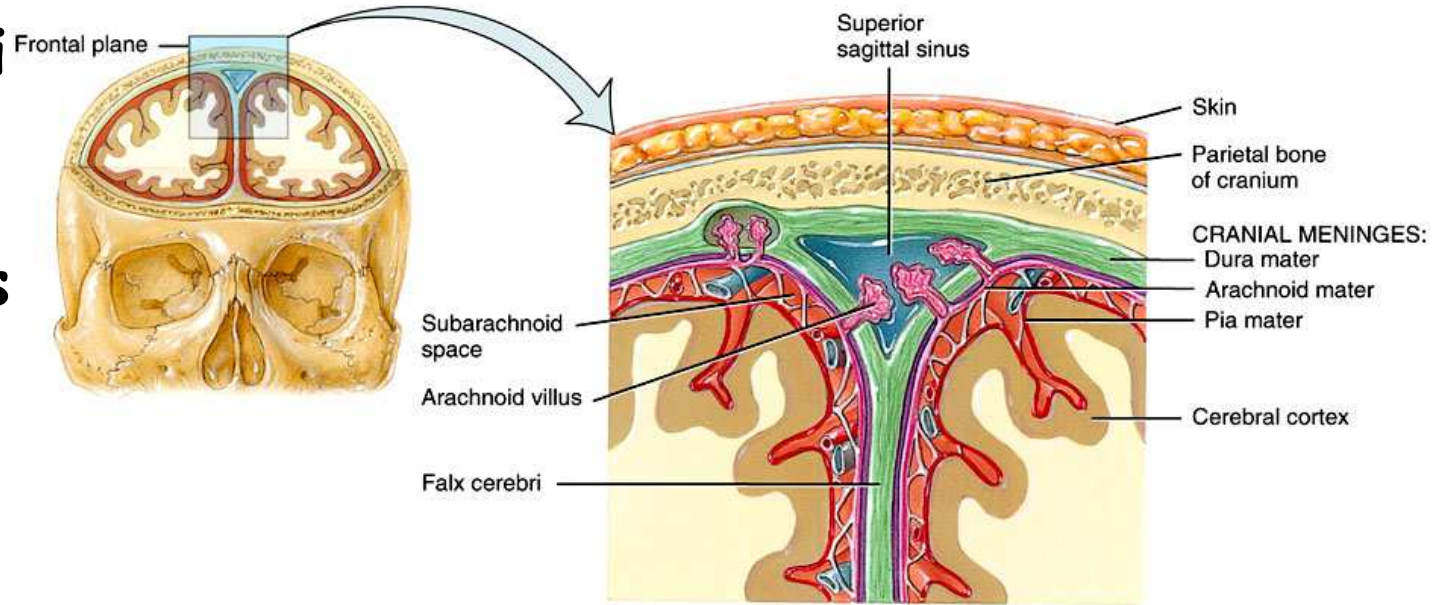
(a) Sphincters relaxed: blood flowing through capillaries

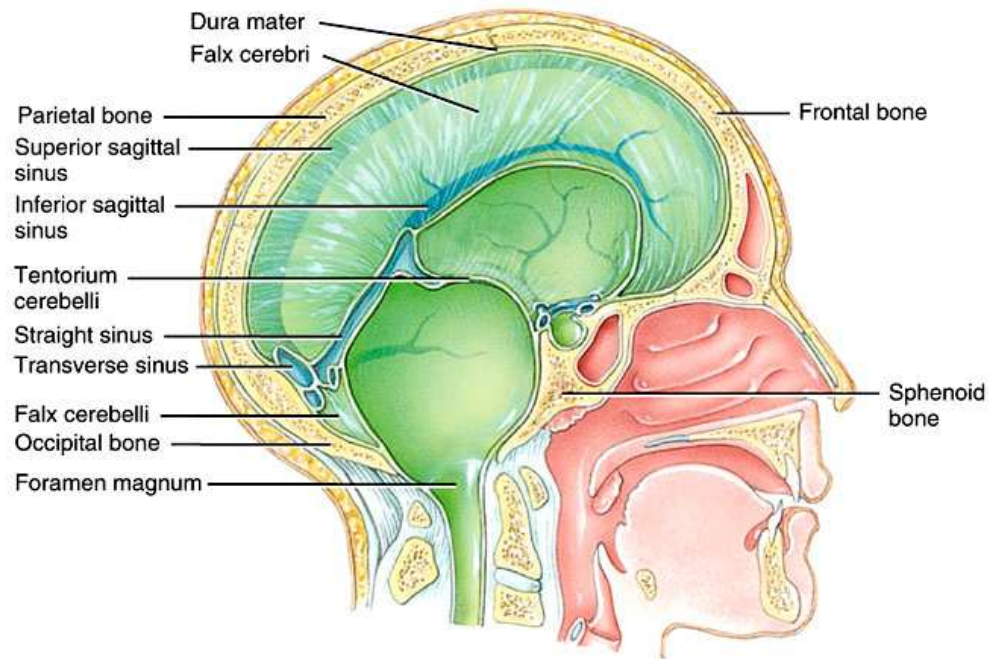
(b) Sphincters contracted: blood flowing through thoroughfare channel

Figure 21.03 Tortora - PAP 12/e
 Copyright © John Wiley and Sons, Inc. All rights reserved.

**Az agy fizikai
védelme:
koponya,
agyhártyák és
a CSF**

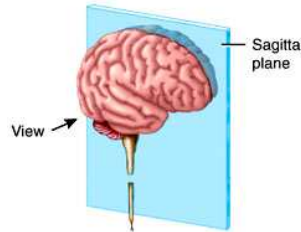
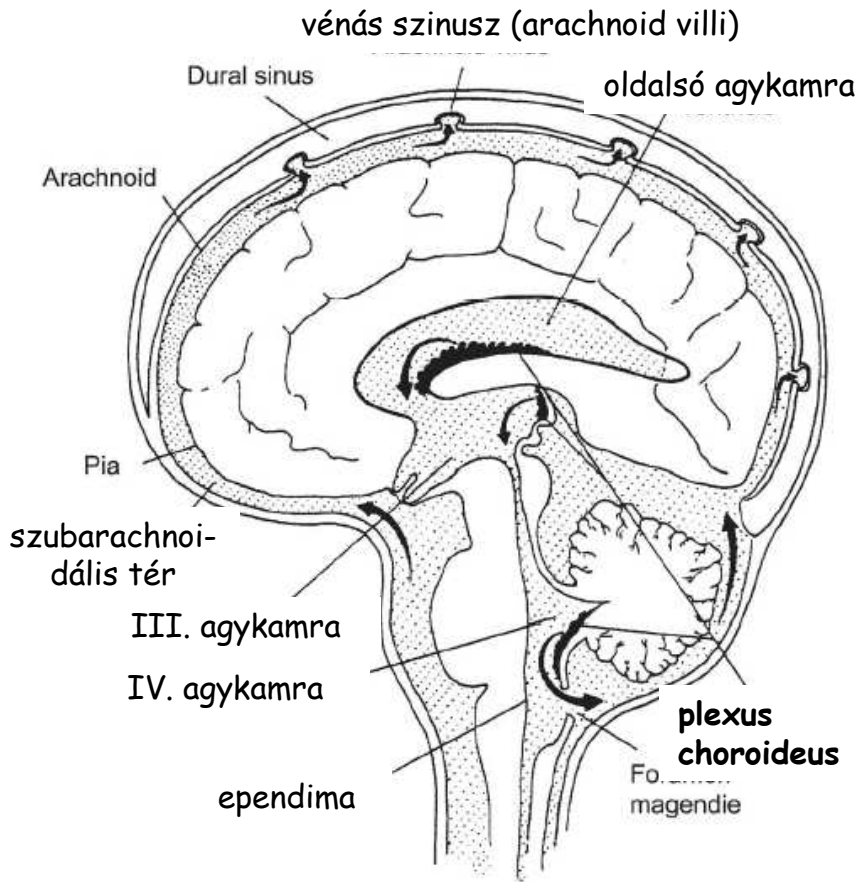
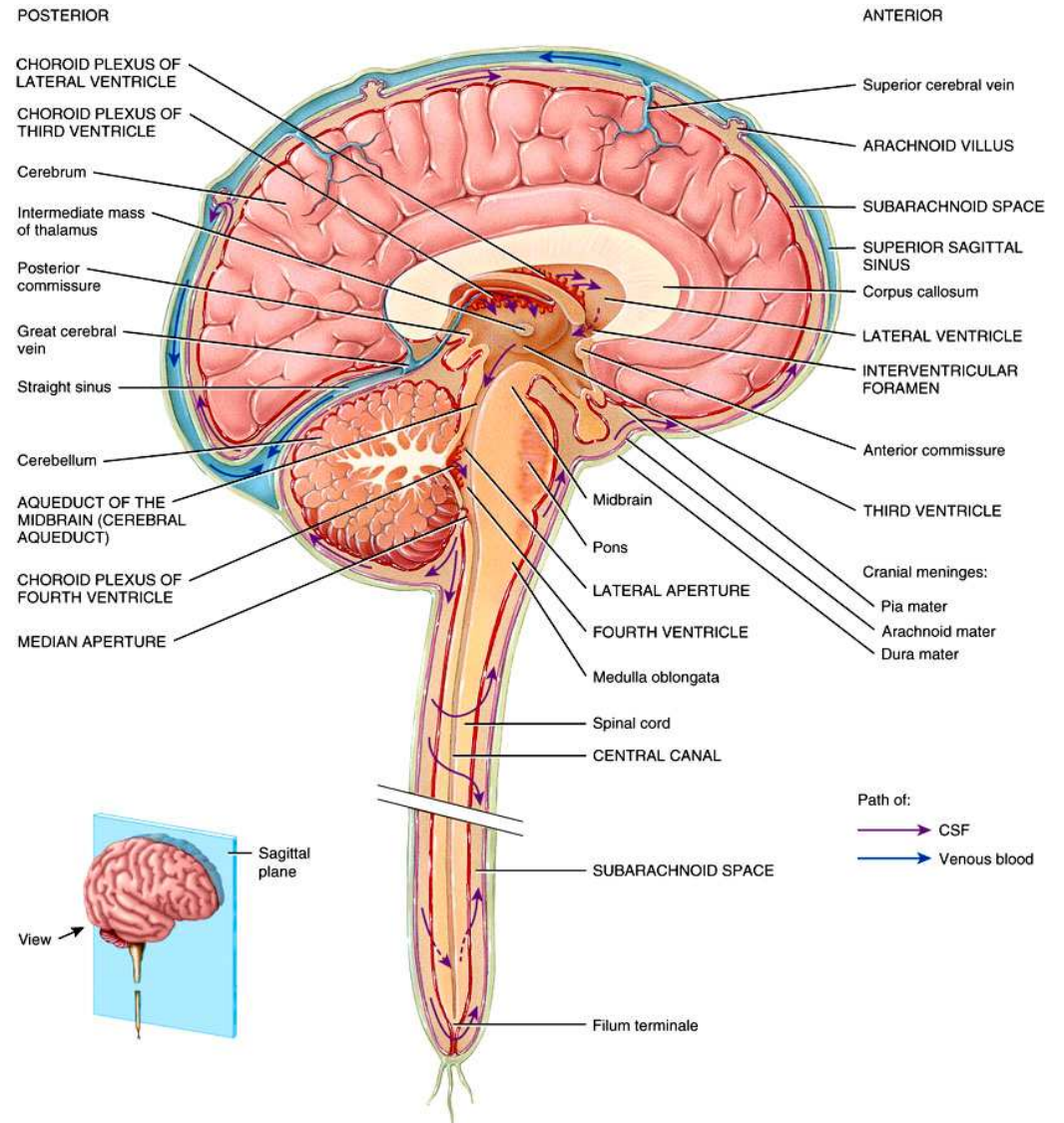

(a) Anterior view of frontal section through skull showing the cranial meninges

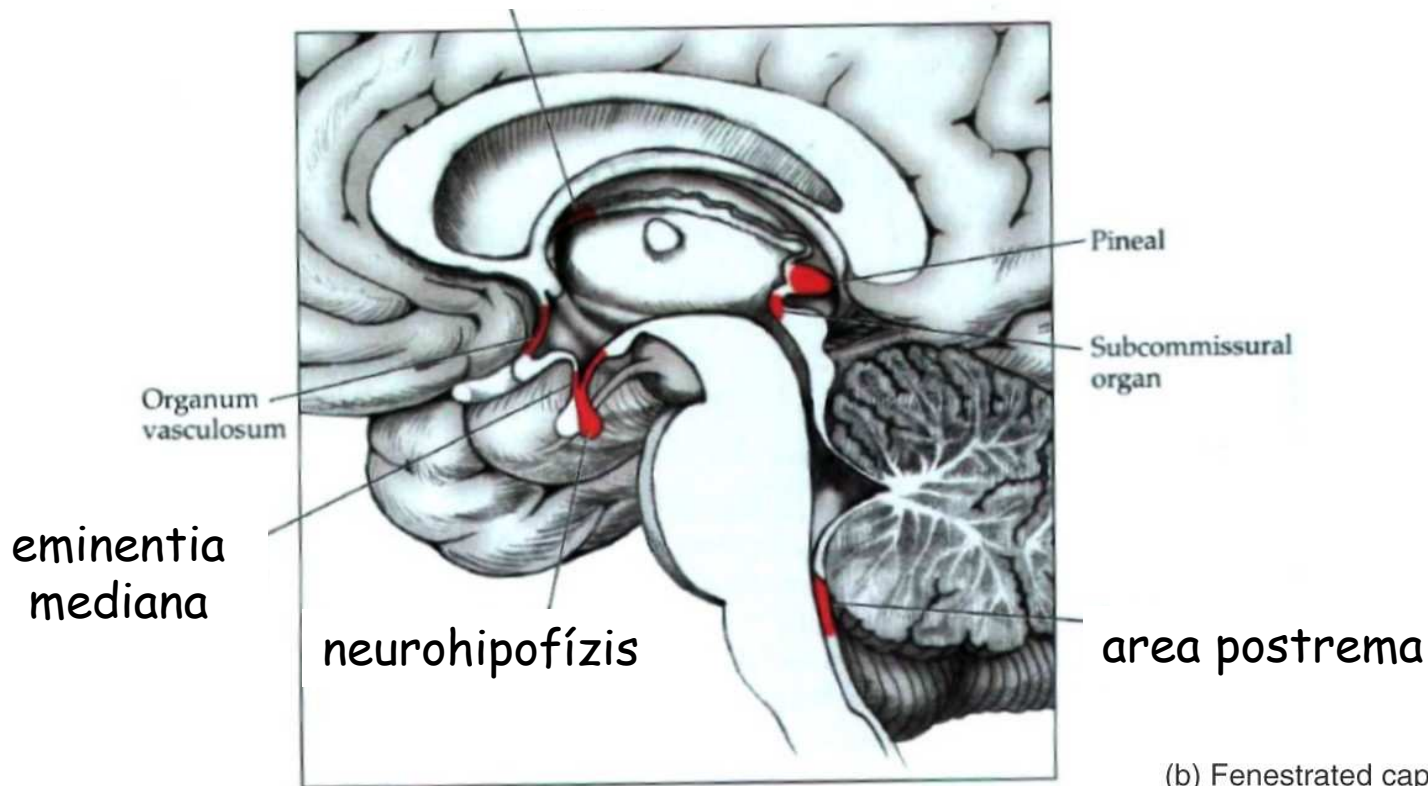
(b) Sagittal section of extensions of the dura mater

A cerebrospinális folyadék

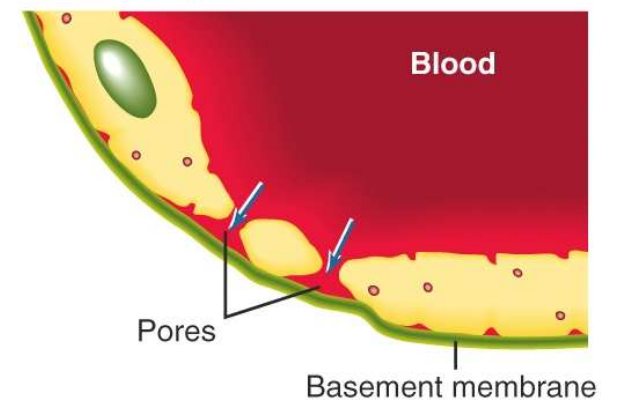

A cirkumventrikuláris szervek

szubfornikális szerv

(b) Fenestrated capillary

feneztrált (ablakos) kapilláris